Kandidatuppsats

Samhällsanalys och kommunikation- Statsvetenskap
180 hp

Monolog eller dialog?

En kvalitativ studie om medborgardialogen i samband med projektet Västlänken i Göteborg

Statsvetenskap 15 hp

9/6-2021
Filip Kasperski och Lisa Jansson

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Monolog eller dialog?

En kvalitativ studie om medborgardialogen i samband med projektet Västlänken i Göteborg.

Lisa Jansson

Filip Kasperski

Handledare: Petra Svensson

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till alla lärare som har stöttat oss under våra tre är på högskolan i Halmstad. Vi vill rikta en särskild uppskattning till Petra Svensson som har varit till stor hjälp under hela arbetets process genom att visa engagemang, feedback och stöttning. Även ett stort tack till alla studiekamrater som bidragit med många fina minnen under tiden här i Halmstad.

Abstract

The purpose of this study is to examine and elaborate on the citizen dialogue in relation to project Västlänken. To enable this purpose we completed six semi-structured qualitative interviews with relevant actors. In order to examine the empirical data gained from the interviews, the study based its analytical framework upon Sherry R. Arnstein's ladder of citizens participation. Apart from Arnstein's theory the study also presents two of the most established planning theories within the research field which are combined with the representative and deliberative democratic values. Through the material that we have gathered, the study can conclude that representative democracy has been a prominent factor when it comes to the citizen dialogue whilst deliberative democracy has played a smaller part. Furthermore we can determine that one of the steps deriving from Arnstein's participation theory has been salient.

Keywords: Communication, citizen dialogue, democractic values, planning theory, Arnstein, Västlänken.

Innehållsförteckning

1. Inledning 7

1.1 Problemformulering 7

1.2 Syfte & frågeställningar 9

1.3 Begreppsförklaring 10

1.4 Disposition 10

2. Bakgrund 11

2.1 Beskrivning av projektet Västlänken 11

2.2 Medborgardialogens betydelse 13

3. Tidigare forskning 15

3.1 Inspirationskälla och studiens bidrag 16

4. Metod 18

4.1 Studiens design 18

4.2 Kvalitativa samtalsintervjuer 19

4.3 Datainsamling och urval 20

4.4 Intervjupersoner 22
4.4.1 Västra Götalandsregionen 23
4.4.2 Miljöpartiet 23
4.4.3 Demokraterna 23
4.4.4 Stoppa Västlänken Nu 24
4.4.5 Västsvenska folkinitiativet 24
4.4.6 Trafikverket 24

4.5 Reliabilitet och validitet 25
4.5.1 Reliabilitet 25
4.5.2 Validitet 26

5. Teori 28

5.1 Planeringsteori 28
5.1.1 Rationell planeringsteori 28
5.1.2 Kommunikativ planeringsteori 29

5.2 Demokratiideal 30
5.2.1 Representativ demokrati 30
5.2.2 Deliberativ demokrati 31

5.3 Mätinstrument för medborgardialog 32

5.4 Analytiskt ramverk 34

6. Resultat och analys 37

6.1 Representativ demokrati 37
6.1.1 Manipulation 37
6.1.2 Terapi 38
6.1.3 Informering 39

6.1.4 Konsultation 40
6.1.5 Placering 43

6.2 Deliberativ demokrati *45*
6.2.1 Manipulation 45
6.2.2 Terapi 45
6.2.3 Partnerskap 46
6.2.4 Deltagande makt 48
6.2.5 Medborgarkontroll 48

7. Avslutande kapitel 49

7.1 Slutdiskussion 49

7.2 Slutsats 52

7.3 Vidare forskning 52

8. Käll- och litteraturförteckning 54

8.1 Tryckta källor 54

8.2 Elektroniska källor 55

Bilagor Bilaga 1: Intervjuguide 59

Figurförteckning

Figur 1-Sida 23

Tabellen illustrerar för arbetets intervjurespondenter, samt datum för intervju och intervjulängd.

Figur 2-Sida 33

Bilden illustrerar Arnsteins åttafaldige deltagandestege.

Figur 3-Sida 35

Bilden belyser Sveriges kommuner och regioners modifierade deltagandetrappa.

Figur 4-Sida 37

Tabellen redovisar för arbetets analytiska ramverk.

Figur 5-Sida 37

Tabellen redovisar för arbetets operationella indikatorer.

1. Inledning

Den stora infrastruktursatsningen Västlänken är i färd med att byggas i Göteborg. Denna är en åtta kilometer lång dubbelspårig järnväg i tunnel som skall byggas under centrala delar av staden. Projekt beskrivs enligt Göteborgs stad som en förutsättning för att Göteborg skall utvecklas till en grön och nära storstad i en växande och hållbar region. Förhoppningen är att Västlänken kommer öka kapaciteten för tåg, vilket ses som en förutsättning för att bidra med stadsutveckling i stort. Västlänken har omgärdats av kontroverser och det har diskuterats mycket huruvida medborgarnas åsikter verkligen har tagits tillvara där det har startats upp mycket debatt. Ett exempel på forum för debatt har varit via skriverier i Göteborgs Posten, där partier kräver bättre insyn i Västlänksbygget (Göteborgs Posten, 2021).

Dialog mellan medborgare och beslutsfattare ses som en viktig beståndsdel för att uppnå en hållbar utveckling och fungerande demokrati. Men forskning har även visat att det finns problematik med medborgardialog. Resursstarka individer tenderar att vara mer delaktiga och ha större kontroll än de andra deltagarna. Som kan leda till att de resurssvaga har benägenhet till att hamna i en beroendeställning. I denna uppsats avser vi att med hjälp av intervjurespondenter från olika folkgrupper och partier undersöka deras syner på medborgardialogen i samband med projekt Västlänken. För att utvidga kunskapen om forskningsfältet i anknytning till infrastrukturprojekt.

1.1 Problemformulering

Debatterna kring Västlänken har präglats av huruvida medborgarperspektivet tagits tillvara, eller om valda politiker valt att ignorera allmänhetens oro och försök att bli hörda. Motargumentet till detta är att besluten gällande Västlänken fattats av politiker som är just folkvalda, och utifrån en representativ demokrati kan man därför hävda att medborgares åsikter tagits tillvara den dag de röstade fram dessa politiker. I denna debatt kan man alltså skönja två olika perspektiv på demokrati: den representativa demokratin, där medborgares deltagande äger rum på valdagen, och den deliberativa demokratin, där medborgares deltagande även äger rum mellan valen genom exempelvis medborgardialoger. En medborgardialog kan dock ha inslag av både representativ och deliberativ demokrati: om den har mer inslag av representativ demokrati handlar den mer om informationsutbyte, medan om den har mer inslag av deliberativ demokrati har mer fokus på att ta tillvara medborgarnas åsikter inför beslut.

Problemet som denna uppsats avser studera är därför vilken grad av medborgardialog som tillämpas i samband med projektet Västlänken.

Vad som menas med medborgardialog och vilken grad av medborgardialog det bör vara är inte helt självklart i litteraturen. Därför väljer vi att definiera ordet med hjälp av Tahvilzadehs definition som lyder; Medborgardialog är ett möte eller samtal mellan väljare och förtroendevalda eller mellan medborgare och tjänstemän. Det övergripande syftet med en dialog är att ge beslutsfattare ett bredare underlag inför ett beslut. En medborgardialog kan även ha som syfte att öka medborgarnas politiska kunskaper, driva det demokratiska deltagandet eller till och med delegera den beslutande makten i en viss fråga. Medborgardialogen kan manifestera sig i flera former (Tahvilzadeh, 2015).

Den befintliga forskningen på fältet redogörs i delkapitel 3.1: inspirationskälla, det är en studie av Lisa Ekberg gällande Västlänken. I avsnittet ges en närmare förklaring till varför vi önskar att komplettera fältet. Ekbergs studie berör en del av projektet Västlänkens administrativa delar. Då projektet är så pass omfattande ansåg vi tidigt att fler undersökningar behövs göras på området och valde därför att intervjua andra aktörer i uppsatsen. Ekbergs studie utgår ifrån ett kulturgeografiskt perspektiv, vilket innebär att man undersöker mänskligheten förhållande till platser. En förutsättning inom forskningsfältet är att alla mänskliga aktiviteter måste ske någonstans och att det har en väsentlig betydelse för hur man kan förstå och undersöka loka samt globala processer. Vår studie har istället en statsvetenskaplig infallsvinkel. Den statsvetenskapliga infallsvinkeln är: hur ser respondenterna på medborgardialogen utifrån den representativa samt deliberativa demokrati idealen? Således formades idén om att komplettera fältet ytterligare. Detta beskrivs tydligare under 3.1.

1.2 Syfte & frågeställningar

Uppsatsen syftar till att bidra med insikt i vilken grad av en medborgardialog som har tillämpats i samband med projektet Västlänken utifrån Arnsteins deltagandestege, som är ett mätinstrument för medborgardialog i samhällsdebatter. Arnsteins deltagandestege kopplas till olika planeringsteorier vidare i studien som i sin tur förklaras utifrån representativ, respektive deliberativ demokrati. Det empiriska materialet som studien baseras på är kvalitativa intervjuundersökningar. Intervjuerna har utförts med representanter för olika organisationer och partier som besitter god kunskap om Västlänken. Syftet bygger vidare på att besvara vilka demokratiska värden i form av representativ- eller deliberativ demokrati som kan appliceras till projektet baserat på uppsatsens empiriska material. Genom att besvara vilket demokratiskt värde som präglar projekt Västlänken kan man i efterhand tyda vilken grad av medborgardialog som är mest framträdande utifrån Arnsteins deltagandestege.

- Vilka demokratiska värden kan man tyda i samband med projektet Västlänken?

- Vilken grad av medborgardialog är mest framträdande utifrån Arnsteins deltagandestege i samband med Västlänken?

1.3 Begreppsförklaring

Medborgardialog: Kommunikationsprocessen mellan medborgare och beslutsfattare.
Beslutsfattare: I studien refereras beslutsfattare till politiker.
Planeringsteori: Metoder som kan användas inom planering.
Representativ demokrati: Ett demokratiideal där medborgarna styr genom val av företrädare eller partier.
Deliberativ demokrati: Ett demokratiideal som pekar på samtalets och kommunikationens roll mellan medborgare och beslutsfattare för att stärka demokratin.
SKR: Sveriges kommuner och regioner.

1.4 Disposition

I kommande kapitel presenteras arbetets bakgrund där projekt Västlänken beskrivs ingående och ger läsaren en tydlig insikt i uppsatsens forskningsfält. Nästkommande kapitel, kapitel två beskriver arbetets tidigare forskning, medborgardialogens betydelse samt inspirationskälla och studiens bidrag.

I kapitel fyra beskrivs uppsatsens metodval vilket är kvalitativa samtalsintervjuer. Därpå beskrivs studiens design, följt av datainsamling och urval för att till sist presentera studiens intervjurespondenter. Det förs även en diskussion kring studiens reliabilitet samt validitet under metodkapitlet. Nästkommande kapitel beskriver forskningsfältets framträdande teorier, rationell planeringsteori, kommunikativ planeringsteori och Arnsteins deltagandestege det ges även en definition på representativ och deliberativ demokrati. Sistnämnda presenteras som det analytiska ramverket inom studien för att granska det empiriska materialet.

I kapitel sex redogörs det empiriska materialet och analyseras utifrån ovannämnda analytiska ramverk. Avslutningsvis redogörs arbetets diskussion, slutsats och vidare forskning i kapitel sju.

2. Bakgrund

Följande kapitel syftar till att ge läsaren en förståelse kring studiens ämne samt relevant förkunskap. Nedan följer således en beskrivning av projektet Västlänken. Det vill säga byggaktör, vilket år Västlänken beräknas stå klart samt projektets budget. Kapitlet presenterar även olika perspektiv gällande debatten om Västlänkens nytta för att sedan övergå till en redogörelse av flertal SOU-undersökningar som fastslår värdet av en fungerande medborgardialog och problematiken av en sämre fungerande medborgardialog. Via SOU:n tillåts läsaren att förstå varför medborgardialog är intressant att studera i samband med projektet Västlänken.

2.1 Beskrivning av projektet Västlänken

Västlänken byggs på begäran av regeringen (Göteborgs stad, 2020) och är en åtta kilometer lång dubbelspårig järnväg för pendel och tågtrafik i Göteborg. Där sex av de åtta kilometrarna är järnväg i en tunnel under staden. Där man också ska bygga tre olika underjordiska stationer, vid Haga, centralen och Korsvägen. Startår för bygget var redan 2018 och beräknas vara klart år 2026 (Västtrafik, 2021).

Aktörerna som ska bygga Västlänken är Trafikverket, Göteborgs stad samt Västtrafik.
Där Trafikverket ansvarar för spår, perronger, tunnlar, samt tunneln under jord. Västtrafik ansvarar för att bygga resecentrum vid Västlänkens tre olika stationer. Slutligen bygger Göteborgs Stad de offentliga rummen runt stationerna (Västtrafik, 2021). På Göteborgs Stads hemsida beskrivs projektet så här:

Göteborg skall utvecklas till en grön och nära storstad i en växande och hållbar region. Västlänken är en av förutsättningarna för att detta skall bli möjligt. Västlänken kommer att öka kapaciteten för tåg i Göteborg, göra det smidigare att åka kollektivt och bidra till stadsutvecklingen i stort" (Göteborgs stad, 2020).

Till att börja med antog regionfullmäktige i juni 2013 “Målbild tåg 2035”. En utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland. I målbilden presenteras det “Västsvenska paketet” som innehåller olika satsningar på kollektivtrafik, vägar och järnvägar, där halva Västsvenska paketet utgörs av Västlänken (Västra Götalandsregionen, 2013**)**. Budgeten för paketet är 34 miljarder kronor där staten står för halva finansieringen på 17 miljarder kronor. Göteborgs kommun bidrar med 1,25 miljarder kronor samt region Halland och västra götalandsregionen med 1 miljard kronor. Resterande av budgeten finansieras via den statliga trängselskatten på 14 miljarder kronor (Trafikverket, 2020). Målet med det Västsvenska paketet är att bidra till ett attraktivt och starkt Västsverige och främja arbetsmarknaden med tillväxt och sysselsättning. I målbilden framgår det även att satsningarna ska bromsa trafikens negativa effekt på miljön (Västra Götalandsregionen, 2013). Ett annat mål är att kunna besvara de krav som ställs på dagens järnväg. Vår befolkning ökar successivt och maxkapaciteten på Göteborgs central har nått sin maxgräns (Trafikverket, 2020) Det här har att göra med att Göteborgs central är en så kallad säckstation, en station dit tåg ansluter men måste byta färdriktning för att färdas vidare (Göteborgs stad, 2020). Med västlänken menar Göteborgs stad, att tåg kapaciteten kommer öka avsevärt och att Västsverige binds ihop till ett sammanhängande tågsystem under marken (Göteborgs stad, 2020).

Det råder dock delade meningar om Västlänken. GT/Expressens dåvarande chefredaktör Frida Boisen drev den uppmärksammade kampanjen “Votegbg” för en folkomröstning om vägtullar i Göteborg (Larsson 2014). Kommunfullmäktige i Göteborg beslutande därför att genomföra en rådgivande folkomröstning om trängselskatten. Omröstningen ägde rum i samband med valet 14 september 2014. Folkomröstningen fastställde resultatet 43,1 % Ja och 56,9% Nej (Göteborgs stad, 2020). De förtroendevalda politikerna tog ställning till resultatet men beslutade att trängselskatten i Göteborg skulle kvarstå (Göteborgs stad, 2020).

Därmed har projektet orsakat protester och motstånd av en bredare allmänhet i Göteborg. Flera obundna partipolitiska nätverk har uppkommit för att försöka bromsa projektet. Bland annat Stoppa Västlänken Nu. Det ideella nätverket menar att Västlänken är extremt bristfällig och förklarar samhällsnyttan som minimal (Stoppa Västlänken Nu, 2020).

Ett annat nätverk som arbetar för att stoppa projektet är det Västsvenska Folkinitiativet. Folkinitiativet uppkom som en reaktion på politikernas svek i valet år 2014. Protesterna som tidigare nämndes står Folkinitiativet bakom, hela 12000 medborgare demonstrerade 2017 för att visa sitt missnöje (Västsvenska folkinitiativet, 2018).

Till skillnad från de obundna partipolitiska nätverken har även ett politiskt parti bildats i Göteborg som motsätter sig Västlänken, Demokraterna. De har nu lyckats etablera sig som en av de större och mest inflytelserika partierna inom kommunen där de disponerar över 14 av de totala 81 mandaten inom Göteborgs kommunfullmäktige. Endast Socialdemokraterna med 17 mandat har ett högre inflytande. (Demokraterna, 2020).

2.2 Medborgardialogens betydelse

2016 publicerades en SOU vid namn *Låt fler forma framtiden!* Den är det nyaste i sitt slag och behandlar ämnet politiskt deltagande och jämlikhet. Författaren förklarar att den 17 juli 2014 beslutade regeringen att man skulle undersöka förslag till åtgärder för att öka och bredda medborgar engagemanget inom den representativa demokratin (SOU, 2016:5, S. 27). Detta skulle i sin tur leda till att stärka individens möjligheter till delaktighet och inflytande över politiska beslut mellan de allmänna valen. Det empiriska materialet som utredningen har använt sig av är forskarrapporter, filmat material om ungas demokratisyn, enkäter, intervjuer och samråd med relevanta myndigheter samt intresseorganisationer (ibid, S.387).

Författaren beskriver i kapitlets ingress att utredningen av medborgardialogen har i uppdrag att undersöka huruvida olika metoder för medborgardialog används i kommuner och regioner samt hur stor påverkan dessa har på den lokala demokratin. Detta sker med hjälp av undersökningar inom plan- och bygglagen, medborgarpanelen och medborgarbudgeten. Man ska även granska hur internet används som verktyg i dialogen mellan medborgare och beslutstagare (ibid, S.387). Tidigare SOU *En uthållig demokrati*!- *Politik för folkrörelse på 2000 talet* hade tagit ett tydligt ställningstagande i frågan om medborgardialog och dess behov. Utredningen ansåg att man bör öka medborgarnas möjligheter att delta i den lokala politiken och förespråkade en högre grad av deliberativa inslag (SOU 2000:1, S.173). Även året senare, 2001 presenterades en SOU vid namn *Att vara med på riktigt* som förespråkar ett ökat medborgerligt engagemang.

Åtgärder implementerades i samband med de rekommendationer som ovannämnda utredningarna förespråkade. Det bidrog i sin tur till en högre grad av medborgardialog och andra demokratiexperiment inom regionerna förklarar författaren (SOU 2016:5, S.391).

Utredningen kommer fram till att fastän medborgardialoger kan bidra till att beslut som genomförs av kommun och regioner blir bättre förankrade då man får tillgång till fler perspektiv. Det behövs dock en tydlighet från kommun- och regionsmedlemmar gällande medborgarnas chans till påverkan. En medborgardialog som skapar falska förhoppningar om inflytandet kan ge negativa effekter för demokratins legitimitet.

3. Tidigare forskning

Medborgarens möjlighet till inflytande och delaktighet i ens regionala samhällsutveckling har blivit en viktigare fråga för både kommuner och regioner runt om i landet. Det ses som ett naturligt steg för att utveckla ett hållbart och demokratiskt samhälle (SKR, 2021). Hellberg med flera framhäver i ett utdrag inom *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling* medborgardialogens viktiga roll i en väl fungerande representativ demokrati. Detta kan ses stärka svenska kommuner och regioners mål av att implementera medborgardialogen för att uppnå ett starkare demokratiskt samhälle (Hellberg, Karlsson, Larsson, Lundberg & Persson, 2011:113-114). Även professor Stephen Coleman argumenterar vidare på denna ståndpunkt, han förklarar att när det finns tydliga meningsskiljaktigheter mellan medborgare och makthavare bör det ringa varningsklockor. Då målet med en representativ demokrati är att makthavare ska företräda medborgarnas intressen så gott det går (Coleman, 2004).

Ett specifikt fall där medborgardialog har diskuterats är inom *en förstudie kring medborgardialog* skriven av Åhlström. Undersökningen grundar sig i hur medborgardialogen har fungerat i samband med Lerum kommunens visionsarbete och arbetet med Pilot Gråbo. Författaren beskriver att det finns grundläggande kommunikativa problem inom kommunen. Fastän man har provat flertalet metoder för att kommunicera med sina invånare har kommunens instanser samtalat på olika sätt med invånarna. Samtidigt kommunicerar medborgaren med kommunen som om det vore en enhetlig samtalspartner. Invånaren lyckas inte särskilja på vilken instans inom kommunen man har talat med. Det kan gälla allt från politiker, stads tjänstemän, planerare eller utvecklingsstrategier. I grund och botten har det blivit svårt för invånare att föra en dialog med kommunen (Åhlström, 2012:4). Problematiken kan dock lösas menar Åhlström, med hjälp av fysiska möten där politiker och statstjänstemän får kommunicera med medborgarna. Ett praktexempel på detta menar författaren är kommunen Upplands Väsby. Där möter politiker och tjänstemän invånarna tillsammans. Åhlström beskriver att det har påvisats svårigheter i att engagera medborgare i projektet, då de krävs sakfrågor som berör medborgarna på ett personligt plan för att skapa intresse (ibid, 28).

De tre samhällsvetarna Danielsson, Gustafson och Herrtings publikation, *Vem vinner på medborgardialog?* Har utfört en studie som grundar sig i en serie medborgardialoger utförda i

Stockholm, där de boende skulle få inflytande i beslutsprocessen gällande renovering av fattiga bostadsområden. Svaren uppmättes till närmare 250 svar från tre olika kommuner i Stockholm (Danielsson, Gustafson & Herrting 2016:148-151). Resultatet visade att generellt resursstarka individer tenderar att vara mer aktiva och dessutom ha större kontroll, än de andra deltagarna. Däremot visade resultatet att de mer resurssvaga personernas politiska intresse hade ökat i och med medborgardialogen. De resurssvaga deltagarna kan således gynnas av medborgardialog, men därav även vara i beroendeställning till de resursstarka. Därmed är medborgardialog både problematisk, men också möjligtvis gynnsam (Danielsson, Gustafson & Herrting 2016:162-164). Man behöver därmed ta noga hänsyn till samtliga deltagare, och deras roll i hur samtalen styrs vid medborgardialoger. Vilka det egentligen är som deltar och formar klimatet i samråden.

Det finns givetvis mer tidigare forskning som behandlar medborgardialog. Dock anser vi att de ovannämnda tidigare exemplen ligger empiriskt nära vår studie och presenterar både för- och nackdelar kring medborgardialog. Såsom att medborgardialog i fler avseenden kan ses som något fördelaktigt. Medan i andra sammanhang kan det ses som något utmanande, exempelvis för resurssvaga menar Danielsson, Gustafson och Herrting. Därmed kan det vara intressant att jämföra resultaten som vår studie kommer fram till med resultatet som vår tidigare forskning presenterar.

3.1 Inspirationskälla och studiens bidrag

Inom forskningsfältet medborgardialog finns det mycket olika studier, även gällande medborgardialogen i samband med Västlänken finns det en kandidatuppsats gjord av Lisa Ekberg. Uppsatsen heter *Infrastruktursatsning i envägskommunikation eller dialog*. Studien kommer att användas som inspirationskälla och tanken med vår egna uppsats är att komplettera den forskning som Lisa Ekberg redan gjort. Hon har med hjälp av samtalsintervjuer samlat empirisk data från Trafikkontoret, Stoppa Västlänken, Nu Trädplan, Västsvenska Folkinitiativet samt Skona Göteborg för att undersöka hur dem ser på kommunikationen mellan aktör och medborgare ur ett kulturgeografiskt perspektiv (Ekberg, 2018). För att lyckas komplettera forskningen Ekberg redan gjort kommer studien att genomföra samtalsintervjuer med andra relevanta aktörer gällande Västlänken (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:32). Vilket är Trafikverket, Västsvenska Folkinitiativet, Stoppa Västlänken Nu, Demokraterna, Miljöpartiet och Västra Götalandsregionen.

Ekbergs studie är från 2018 och mycket har hänt under tre år. Till exempel fortskrider byggprocessen för Västlänken och därför önskar uppsatsen komplettera fältet med ny information. Som tidigare nämnt utgår Ekbergs studie från ett kulturgeografiskt perspektiv som diskuterar människans relation med platser. Likt vår studie utgår Ekberg från Arnsteins deltagandestege samt rationell och kommunikativ planeringsteori. Dock expanderar hon sitt teoretiska ramverk med begreppet *Sense of place*. Begreppet är centralt inom kulturgeografin och kan förklaras som individens upplevelse av plats. Nämnvärt är att Ekberg utgår från en induktiv ansats i sin studie där hon fastställer sina operationella indikatorer utifrån materialet i jämförelse med den deduktiva ansatsen vårt arbete utgår ifrån. Då studien kommer att använda sig av annat empiriskt material samt ett annat analytiskt ramverk kommer det att tillåta oss att fylla kunskapsluckor inom forskningsfältet.

4. Metod

Följande kapitel inleds med att beskriva studiens design, som sedan övergår till en redogörelse av den metod som har använts i arbetet för att kunna besvara syftet och frågeställningarna. Vidare i kapitlet under avsnittet *Datainsamling och urval* skildras materialet som har bearbetats. Under avsnittet *Intervjupersoner* ges det en genomgripande presentation av de aktörer som har intervjuats och den roll de har gentemot Västlänken. Avslutningsvis kommer reliabiliteten samt validiteten inom uppsatsen diskuteras.

4.1 Studiens design

Forskningsdesignen för detta arbete är en fallstudie. Esaiasson förklarar i *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad* att en fallstudie ämnar i praktiken att genomföra en intensiv närgranskning av enstaka fall (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:108-109). Även Bryman diskuterar i *Samhällsvetenskapliga metoder* fallstudiens angreppssätt som ett detaljerat och ingående studium av ett enda fall. Han förklarar vidare att en fallstudie rör den komplexitet och specifika natur som det specifika fallet uppvisar (Bryman, 2011:73). Det finns ett flertal stora infrastrukturprojekt man hade kunnat studera, såsom Öresundsbron mellan Malmö och Köpenhamn eller Citybanan i Stockholm. Arbetet ämnar emellertid att studera det enstaka fallet Västlänken. Vidare med hjälp av kvalitativa samtalsintervjuer kan man genomföra en undersökning kring respondenternas åsikter på ett mer djupgående och komplext vis, få en intensiv närgranskning av ett enstaka fall.

Bryman tydliggör att det finns en benägenhet inom fallstudier att förknippa det med kvalitativ forskning, emellertid klargör han att möjligheten för kvantitativ forskning inom fallstudier kvarstår och kan tillämpas. Kvalitativ forskning uppfattas dock fungera bra ihop med fallstudier skriver författaren då man med hjälp av till exempel ostrukturerade intervjuer samt observationer genomför en detaljerad granskning av ett fall vilket är syftet med arbetet (ibid 74). Robert K. Yin beskriver att det finns tre olika typer av fall inom fallstudier. Den typ av fall som vår studie placeras in i är det *representativa* eller *typiska* fallet. Bryman väljer emellertid att beskriva detta som det *exemplifierande* fallet. Det *exemplifierande* fallets mål är att fånga och beskriva de omständigheter och villkor som en vardaglig situation uppvisar vilket även syftar till vad studien ska genomföra (ibid, 77). Vår studie är representativ för ett typiskt infrastrukturprojekt. Sådana projekt är intressanta att studera då det berör människor på individnivå men också på ett kollektivt plan. Exempelvis hur större projekt kan påverka

medborgarnas tillgång till en smidig kollektivtrafik eller dess möjlighet till att negativt påverka miljön.

Esaiasson med flera urskiljer i *Metodpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad* tre stycken olika typer av studier. Teoriprövande, teorikonsumerande och teoriutvecklande studier (Esaiasson, Gilljam, Wängnerud & Oscarsson, 2017:38). Den teorikonsumerande studien tillåter forskaren att studera fenomen utifrån en ny infallsvinkel. Det innebär att med hjälp av nytt empiriskt material utvecklar man nya förklaringar gällande det fenomen som studeras. Esaiasson med flera förklarar dock att forskaren bör ha noga koll på att nya förklaringar inte kan genereras från befintligt material då vi vet vad resultatet kommer att bli. De får istället vänta tills dess att nytt empiriskt material är tillgängligt (ibid, 43). Den teorikonsumerande aspekten är applicerbar på studien som ska genomföras. Då studien ämnar att undersöka medborgardialogen i samband med Västlänken undersöker vi ett redan utforskat område, men för att göra studien inomvetenskapligt relevant kompletterar vi med annat empiriskt material. Det vill säga andra intervjurespondenter.

4.2 Kvalitativa samtalsintervjuer

Då arbetet ska undersöka hur representanter för Västra Götalandsregionen, Trafikverket, Miljöpartiet, Demokraterna, Västsvenska folkinitiativet och Stoppa Västlänken Nu! Ser på medborgardialogen i samband med Västlänken anser vi det vara högst önskvärt att genomföra samtalsintervjuer. Då syftet med arbetet är att förstå respondenternas åsikter kring ett sådant komplext ämne som Västlänken är det viktigt att utgå från en metod som tillåter forskaren att analysera resonemang och argumentationer. Dessa aktörer kommer att presenteras vidare i kapitlet under avsnittet *4.4 Intervju aktörer*. Vid en undersökning med samtalsintervjuer finns det fastställda frågor eller teman som ska gås igenom med varje respondent. Beroende på hur dialogen utvecklar sig med respektive respondent kan frågornas ordningsföljd, formulering och även i vissa fall innehåll att variera (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:236). Under *bilaga 1* tydliggörs arbetets intervjuguide. Författarna beskriver vidare att samtalsintervjuer är den kvalitativa motsvarigheten inom intervjuundersökningar. Man tillåts att djupgående registrera och analysera oväntade svar (ibid, 196). Forskaren tillåts således att förstå människors tänkande när det gäller relativt komplicerade fall med hjälp av respondentundersökningar, till exempel hur människor resonerar kring hur demokratin fungerar och borde fungera (ibid, 237).

Även Alan Bryman diskuterar i litteraturen *Samhällsvetenskapliga metoder* kring den typ av dialog som Esaiasson med flera talar om, just den dialogen mellan intervjuare och respondent som behandlar semistrukturerade intervjuer. Med friheten som intervjuaren innehar av de semistrukturerade intervjuer finns det just en benägenhet att ställa ytterligare frågor till det som uppfattas vara viktiga svar. Då man tillåts att komplettera intervjuer med följdfrågor leder det till att man kan registrera mer komplexa och djupgående resonemang (Bryman, 2011:206).

Esaiasson med flera talar om den hypotetiskt-deduktiva ansatsen inom *Metodpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Man klargör samhällsvetarna Dagfinn Föllesdal, Lars Wallöe och Jon Elster förklaring av hypotetisk deduktion genom att tolkningen av en text går till på samma sätt som när man tar ställning till andra besvärliga empiriska frågor. *"När det råder oklarhet om hur en text skall tolkas skall forskaren ställa upp hypotetiskt möjliga tolkningsalternativ och sedan prova dem på materialet"* (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:231). Även Merete Boolsen talar om den deduktiva ansatsen i verket *Kvalitativa innehållsanalyser*. Den deduktiva ansatsen menar Boolsen arbetar utifrån prövade teorier och testar dem gentemot det empiriska materialet med hjälp av indikatorer/hypoteser (Boolsen 2007:26). Det deduktiva anslaget som studien kommer att bearbeta är Arnsteins deltagandestege och de operationella indikatorer som har identifierats. Studiens angreppssätt av Arnsteins operationella indikatorer kommer att tydliggöras i avsnittet *5.3 Mätinstrument för medborgardialog* och *5.4 Analytiskt ramverk*.

4.3 Datainsamling och urval

Skärvad och Lundahl förklarar urval som de fall, händelser och individer som ska ingå i studien. Det vill säga att man väljer de fall, händelser och individer som man tror kommer att leda till kunskap relevant till forskningsfrågan (Skärvad & Lundahl 2016:120). Den typ av respondent som arbetet önskar att intervjua är den direkta intressenten. Någon som är involverad och har kunskap inom projektet Västlänken. Då det vore ointressant och innehållslöst att intervjua aktörer som inte är insatta i ämnet. Dock förklarar Skärvad och Lundahl att intervjuer med direkta intressenter är väldigt känsliga och det krävs att man intervjuar personer från samtliga intressentgrupper för att få en så objektiv bild av frågan som möjligt (Skärvad & Lundahl, 2016:134-135). Av denna anledning intervjuas både tjänstemän, politiker och folkrörelser.

Således skapas en bredare bild av medborgardialogen i samband med projektet. Noterbart är att arbetet har fått tag i det direkta intressenterna man har eftersträvat från samtliga intressentgrupper.

Urvalsprocessen har genomförts med hjälp av kvoturval. Kvoturval är en form av icke slumpmässiga urval och går ut på att vid datainsamling fylla kvoter (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:191). I fallet Västlänken har det handlat om att få med lika många respondenter som talar för projektet, som mot projektet utifrån den information som finns tillgänglig på nätet. Detta tillåter oss att kartlägga respondenternas olika uppfattningar (ibid, 237). Urvalsprocessen har inneburit mailkontakt, telefonsamtal och sms-kontakt för att boka in intervjuerna. Men med tanke på rådande omständigheter, närmare bestämt corona pandemin, har vi beslutat att genomföra alla intervjuer via onlinemöten, zoom. En nackdel med onlinemöte är att kroppsspråk kan minimeras eller inte alls uppfattas. Men med tanke på att studien som genomförs är av en kvalitativ form, lägger man tonvikten vid ord. Det är också orden som kommer analyseras och inte kroppsspråken hos respondenterna, vilket är värt benämning (Skärvad och Lundahl 2016:117-118).

Esaiasson med flera förklarar att anonymitet kan medföra en risk i studier, vissa undersökningar kan ses som mindre trovärdiga om man inte kan ange källan (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:267). Alla respondenter har under intervjuprocessen tillfrågats om de vill vara anonyma. Emellertid har samtliga respondenter svarat att det inte kommer kräva anonymitet, utan namn samt position inom organisation/parti kan framföras i studien.

Thorsten Thurén beskriver i litteraturen *Sant eller falskt?* skillnaden på primära och sekundära källor. Primära källan hänvisas till termen ursprungligt källmaterial och betydelsen av att den primära källan utgår från den berörda tidsperioden är oerhört viktig förklarar författaren (Thurén, 2019:56). I vårt fall talar vi med respondenter som har varit delaktiga i den aktuella samhällsdebatten kring Västlänken. Skärvad & Lundahl redogör för att primärkällan är den datainsamling där man tar hjälp av till exempel enkätundersökningar, observationer eller intervjuer (Skärvad & Lundahl, 2019:99). Studien använder sig av just primärdata då vi kommer att intervjua respondenter för att få en bild av hur de ser på medborgardialogen i samband med Västlänken.

Författarna redogör för att den sekundära källan syftar till information som redan finns tillgänglig inom forskningsfältet. Det kan exempelvis vara tidigare forskning, vetenskapliga artiklar samt rapporter eller litteratur (ibid, 130). Den sekundära källan som studien kommer bearbeta är den tidigare forskning som har presenterats under avsnittet *3. Tidigare forskning*.

4.4 Intervjupersoner

Under följande avsnitt redogör vi för de intervjupersoner som medverkat inom studien på ett mer djupgående plan samt deras organisationer. Vi kommer även att presentera organisationens roll inom projektet Västlänken samt intervjupersonens åtagande för att tydliggöra intresset bakom intervjuundersökningarna.

Intervjurespondenter	**Datum för intervju**	**Intervjulängd**
Västra Götalandsregionen: Line Rondestvedt De Verdier	20/4	25 minuter och 49 sekunder
Miljöpartiet: Karin Pleijel	21/4	27 minuter och 55 sekunder
Demokraterna: Carina Bulic	22/4	51 minuter och 17 sekunder
Stoppa Västlänken Nu!: Mats Löfgren	23/4	46 minuter och 32 sekunder
Västsvenska folkinitiativet: Caroline Theling	28/4	26 minuter och 32 sekunder
Trafikverket: Ulf Angberg	5/5	37 minuter och 13 sekunder

Figur 1

4.4.1 Västra Götalandsregionen

Västra Götalandsregionen (VGR) styrs av politiska beslut som fattas av lokala politiker inom regionfullmäktige samt nämnder, styrelser, kommittéer, utskott och beredningar. Dessa beslutar om VGR ekonomiska ramar, inriktning samt de mål som regionen ska uppnå. VGR ansvarar för hälso- och sjukvård, kultur, kollektivtrafik samt den regionala utvecklingen inom regionen Västra Götaland. Regionen har även ansvar för att kollektivtrafik ska vara tillgänglig i hela Västra Götaland och äger Västtrafik som ansvarar för att man kan resa med tåg, buss, spårvagn och båt (Vgregion, 2017). Intervjurespondenten för VGR är Line Rondestvedt De Verdier. De Verdiers roll är regionutvecklare inom kollektivtrafik samt infrastruktur inom Västra Götalandsregionen.

4.4.2 Miljöpartiet

Miljöpartiet betraktar projektet Västlänken som en nödvändig kollektivtrafiksatsning i jämförelse med Demokraterna. Inom Göteborgs kommunfullmäktige innehar man fem av de 81 ledamöters platser (Göteborg Stad, 2021). Miljöpartiet menar att Göteborg skall vara en stad för människor, inte för bilar. Smarta mobilitetslösningar skall prioriteras och till sist ska trafiken i Göteborg vara miljöanpassad och tillgänglig för alla (Miljöpartiet de gröna, 2021). Representanten för Miljöpartiet i studien är Karin Pleijel. Rollen som Pleijel innehar inom partiet är gruppledare och kommunalråd i Göteborg.

4.4.3 Demokraterna

Demokraterna är ett nystartat politiskt parti som uppkom i samband med Västlänken. Partiet bildades i maj 2017 och är idag ett etablerat parti i Göteborg som motsätter sig projektet Västlänken. Demokraterna hävdar genom sin trafik och infrastrukturpolitik att västlänken måste stoppas för att ersättas med andra investeringar som leder till bättre trafikflöden och kollektivtrafik. Som leder till att skapa utrymme för tillväxt i staden (Demokraterna, 2020). Inom Göteborgs kommunfullmäktige har man 14 av de 81 ledamöters platser tillgängliga (Göteborg Stad, 2021). Representanten för demokraterna som intervjuas är Carina Bulic. Carina är budgetsekreterare för Demokraterna.

4.4.4 Stoppa Västlänken Nu

Ytterligare en aktör som motsätter sig projektet är Stoppa Västlänken Nu. Likt Västsvenska Folkinitiativet är Stoppa Västlänken Nu ett ideellt och partipolitiskt obundet nätverk som verkar för att stoppa byggnationen av Västlänken. Nätverket bildades 2007 och deras främsta mål är att Västlänken stoppas samt att en fristående oberoende kommission tillsätts. Kommissionen ska i sin tur utreda alternativ ur ett helhetsperspektiv (Stoppa Västlänken Nu, 2021). Mats Löfgren intervjuades som respondent för Stoppa Västlänken Nu. Löfgren är grundaren för organisationen.

4.4.5 Västsvenska folkinitiativet

Det Västsvenska folkinitiativet startades 2014 och är en medlemsdriven partipolitisk obunden förening. Genom en aktiv medborgarorganisation är målet för föreningen att Göteborg ska få en allt mer levande demokrati och skapa ett allt större förtroende för de folkvalda. De olika metoderna för att uppnå en allt mer levande demokrati är genom demonstrationer och manifestationer. Genom debatter med politiker och tjänstemän. Insändare till media etcetera. Västsvenska folkinitiativet står även bakom de folkliga demonstrationerna som har ägt rum i Göteborg gentemot Västlänken där flera tusen människor har deltog (Västsvenska folkinitiativet, 2021). Caroline Theling sitter på ordförandeposten inom det Västsvenska folkinitiativet och har valt att representera folkrörelsen inom studien.

4.4.6 Trafikverket

Trafikverket som myndighet ansvarar för den långsiktiga infrastrukturplaneringen gällande järnvägar, vägtrafik, sjöfart och luftfart. Trafikverkets uppdrag betecknar att transportsystemet ska fungera, vilket i sin tur är en utgångspunkt till att samhället fullgöra funktionen (Trafikverket, 2020). Respondenten som har representerat Trafikverket i arbetet är kommunikationsansvarig vid Västlänken och Olskrokens planskildhet Ulf Angberg.

4.5 Reliabilitet och validitet

4.5.1 Reliabilitet

God reliabilitet kännetecknas av att mätningen inte påverkas oberoende av vem som utför mätningen, eller under vilka omständigheter mätningen sker. I en undersökning med god reliabilitet påverkas undersökningen minimalt av tillfälligheter. Enligt Skärvad och Lundahl ökar man reliabiliteten med hjälp av standardiseringsförfaranden som säkerställer att mätningen sker på ett så identiskt sätt som möjligt. Det handlar om att i den allra största mån undvika tillfälliga omständigheters effekt på mätningen (Skärvad och Lundahl 2016:110). Den relabilitetsproblematik som kommer uppstå i samband med arbetets gång är tydlig. Då tanken är att genomföra kvalitativa intervjuer med respondenter finns det möjlighet att de idéer och resonemang som noteras kan komma att ändras med tiden. Detta utgör möjligheten för att samma svar inte kommer att kunna härstamma från samma respondenter vid senare undersökning av samma typ. Vidare kan man argumentera för att reliabilitetsproblematiken även kommer att vara närvarande vid analysen av det empiriska materialet. När vi väl placerar in de olika utsagorna av respondenterna i kategorier kan forskarens egna åsikter samt förförståelser att färga analysen.

För att öka reliabiliteten talar Esaiasson med flera att ett reliabilitetstest är önskvärt. Testet är en slags betygssättning på undersökningens kvalitet och noggrannhet. Författarna förklarar att reliabilitetstestet kan utföras genom att den som utfört analysen går igenom en mindre del av materialet ännu en gång så kallad intrakodarreliabilitet. Emellertid argumenterar författarna att interkodarreliabilitet är mer eftertraktad när det kommer till reliabilitetstest. Man tillåter då att någon annan genomför en analys av samma material för att se om man kommer fram till samma resultat (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:208-209). Interkodarreliabilitet kommer därav att användas för att öka reliabiliteten i arbetet, det vill säga att båda skribenterna kommer att genomföra en analys av samma material för att se ifall vi kommer fram till samma svar.

Författarna beskriver dock att det vanligaste reliabilitetsbristerna inom studier är att man genomfört slump- och slarvfel under datainsamlingen eller databearbetningen. Dessa kan gestaltas i slarviga eller oläsliga anteckningar och protokoll till följd av att man varit stressad, trött eller till och med haft svårt att höra vad respondenten talar om i intervjun (ibid, 64). För

att öka reliabiliteten i samband med de intervjuer som genomförts har allt empiriskt material från intervjuerna transkriberats så noga det bara går.

En reliabilitet svårighet som uppkom i arbetet var bakgrundsljud i samband med intervjuer. Det vill säga brus, smällar, andra konversationer etcetera. Detta medförde en ökad risk gällande vår analysförmåga av det empiriska materialet då det blev svårt att höra vad respondenten resonera kring. En specifik intervju där bakgrundsljud försvårade analysprocessen var intervjun med Mats Löfgren, grundaren för Stoppa Västlänken Nu! Transkriberingen av intervjun påvisade att det fanns ett antal delar i intervjun där det ej var hörbart vad respondenten önskade att framföra i sina resonemang. Dock har vi uppfattningen av att det ej hörbara delarna inte har haft någon påverkan på de resonemang som Löfgren framförde.

När man intervjuar respondenter som tillhör en viss organisation/parti vilket studien syftar till att göra är det viktigt att resonera kring den reliabilitetsproblematik som kan dyka upp. Respondenternas svar kan endast tydas utifrån deras egna uppfattningar, fastän de representerar en organisation/parti är det viktigt att man inte generaliserar respondenternas resonemang till en hel organisation.

4.5.2 Validitet

Esaiasson med flera redogör för att validitetsbegreppet är ett av de svåraste men samtidigt mest centrala problemen inom samhällsvetenskapen. I litteraturen definieras validitet på de följande tre sätten; (I) Överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator, (II) frånvaro av systematiska fel och (III) att studien mäter det man påstås ska mäta. Skribenterna väljer att skilja på definitionerna (I) och (II) som begreppsvaliditet medans definition (III) beskriver man som resultatvaliditet under arbetets process (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017:58). (III) Resultatvaliditeten kan dock endast börja utvärderas efter att det empiriska fältarbetet är genomfört (ibid, 59). För att resultatvaliditeten ska vara god måste två krav uppfyllas. För det första måste begreppsvaliditeten vara hög men också reliabiliteten (ibid, 64).

Det förstnämnda kravet för en hög grad av validitet som Esaiasson med flera talar om är (I) överensstämmelsen mellan teoretisk definition samt de operationella indikatorer som en studie använder sig av. De operationella indikatorer som det analytiska ramverket använder sig av för

att analysera det empiriska materialet är direkt taget ur Arnsteins deltagandestege vilket är en framträdande teori inom forskningsfältet medborgardialog. Deltagandestegen kommer att redogöras för tydligare under avsnittet *5.3 Mätinstrument för medborgardialog*. Arnsteins teori utgörs av åtta stycken steg förenas vidare med den rationella samt kommunikativa planeringsteorin som förklaras vidare i studien utifrån den representativa respektive deliberativa demokratin. Överensstämmelsen mellan den teoretiska definitionen samt operationella indikatorerna anser vi vara av hög grad då det tydligt förenas inom studiens kapitel *5. Teori*. Dock är det viktigt att poängtera validitet problematiken som kan uppstå när man förenar de operationella indikatorerna med de rationella och kommunikativa planeringsteorierna. Föreningen möjliggör för validitetsvårigheter då det är vår bedömning att de operationella indikatorerna samt rationella och kommunikativa planeringsteorierna kan kombineras. Andra forskare kan mena på att man inte lyckas mäta det man ska mäta ifall man kombinerar dessa steg. Även Esaiasson med flera diskuterar att begreppsvaliditeten kan ofta ifrågasättas. Genomför man en empirisk forskning innebär det att de teoretiska begreppen måste översättas till operationella indikatorer, och dessa operationaliseringar kan alltid ifrågasättas (ibid, 59).

(II) Som tidigare nämnt kan överensstämmelsen mellan teoretisk definition och operationell indikator påvisa ifall systematiska fel har bedrivits under arbetets process. Under *5.4 Analytiskt ramverk* har kombinationen mellan teoretisk definition och operationell indikator påvisats noggrant och vidare under analyskapitlet genomförts. Samtidigt är det viktigt att påpeka att om man kan ifrågasätta begreppsvaliditeten kan man argumentera för att studien upprepar systematiska fel under hela processen (ibid, 59). För att öka begreppsvaliditeten så har vi i flertalet steg förklarat och beskrivit överensstämmelsen mellan den teoretiska definition och de operationella indikatorerna som har brukats. Men som det har diskuterats tidigare, kan man alltid ifrågasätta begreppsvaliditeten.

För att analysera (III) resultatvaliditeten krävs det att man genomför en noggrann undersökning av studiens reliabilitet och begreppsvaliditet. Tidigare i avsnittet har det redogjorts för hur studien arbetat för att öka graden av reliabilitet men även begreppsvaliditeten. Med hjälp av till exempel reliabilitetstest samt transparensen i det faktum att det har förekommit hörsvårigheter i samband med ett fåtal intervjuer. Att det har förts rigorösa transkriberingar på de samtal som förts med respondenterna, för att tillåta läsaren få en insyn i de intervjuer som tillfört studien med empiriskt material.

5. Teori

I följande kapitel beskrivs det teorier samt analytiska ramverk som arbetet grundar sig i för att kunna analysera uppsatsens empiriska material. Inledningsvis förklaras vad en planeringsteori innebär och två av de mest inflytelserika modellerna presenteras. Vidare beskrivs den rationella planeringsteorin som en mer elitistisk modell där makthavare tar besluten i jämförelse med den kommunikativa som talar om att inkludera medborgarna i besluten. Även en beskrivning av den representativa samt deliberativa demokrati ges i kapitlet för att kunna mäta vilka typer av demokratiska värden som har genomsyrat planeringsprocessen i samband med projektet Västlänken. Under avsnittet *Mätinstrument för medborgardialog* beskrivs den mycket inflytelserika teorin om medborgerligt deltagande, *A ladder of citizen participation.* Vidare i avsnittet presenteras också SKR:s modifierade deltagandestege utifrån svenska förhållanden. Vidare i kapitlet beskrivs det analytiska ramverk som ska användas för att analysera det empiriska materialet. Slutligen presenteras två tabeller som tydliggör för upplägget av arbetets analytiska ramverk och operationella indikatorer.

5.1 Planeringsteori

Jan Nyström förklarar i *Planeringens grunder - en översikt* att en planeringsteori kan innebära både teorier *om* planering som hjälpmedel för att studera hittillsvarande utveckling men även teorier *för* planering som syftar till att utveckla tillämpade metoder som kan användas inom planering (Nyström, 2003:78). Två av de mest inflytelserika planeringsteorier som har uppstått är den rationella och kommunikativa planeringsteorin. Dessa ska beskrivas nedan (Nyström, 2003:79). Med hjälp av dessa teorier kommer man att kunna undersöka vad för slags metod som användes i samband med medborgardialogen utifrån respondenternas perspektiv. Kan man se skildringar av båda teorierna i samband med medborgardialogen i Västlänken? Eller finns det en dominant?

5.1.1 Rationell planeringsteori

Den rationella planeringsteorin bygger på instrumentell rationalitet där experter är beslutsfattare. Experterna formulerar målet och tjänstemän och planerare fullföljer. Det här gör att planerarna bör utveckla planer som leder till önskvärt mål. Den instrumentella rationaliteten innebär strävan efter den mest gynnsamma kombinationen mellan måluppfyllelse och resursanvändning (Khakee 2000:25-26).

Det här innebär att teorin bygger på en mall där det mest fördelaktiga alternativet som i sin tur tar hänsyn till samhällsnytta och ekonomiska indikatorer blir ledande (Khakee, 2000:25).

Den rationella planeringsteorin bygger på begränsat utrymme för externa aktörer att delta i planeringsprocessen (Khakee 2000:60). Men ses fortfarande som förebild i många byggprocesser. Med anledning att teorin bäst motsvarar de krav och anpassningar som ställs på ett projekt vad gäller hushållning med naturresurser (Nyström 2003:116-117). I sin helhet innebär den rationella planeringsteorin att tjänstemän ska följa en i förväg uppgjord mall experter har utformat för hur planeringen ska gå till för ett projekt (Nyström 2001:80). Khakee förklarar vidare att den rationella planeringsteorin arbetar inom ramarna av den representativa demokratin. Då kunskapen som beslutsfattarna innehar och planerare besitter medför ett perspektiv på dialogprocessen som betydelselös (Khakee, 2000:113).

Planeringsmodellen utgår ifrån en i förväg uppgjord mall där varje steg är en välordnad process som ansvarar för en bestämd uppgift. Det första steget inom planeringen utifrån modellen är formulering av mål. Därefter ska en utredning av olika handlingsalternativ samt en konsekvensbedömning ske. Vidare väljs det handlingsalternativ som utgör störst ekonomiska avkastning samt nytta för olika intressenter och samhället. Med hjälp av en costbenefit-analys kan beslutsfattarna återge ett korrekt beslut. När man väl beslutat om handlingsalternativet kan genomförandet börja. I samband med genomförandet förklarar Nyström att erfarenheter mottas som kan vara till nytta vid nästa planeringsomgång. På så vis sker en återkoppling och planeringen vid nästa tillfälle kan förbättras (Nyström, 2012:80-81).

5.1.2 Kommunikativ planeringsteori

Till skillnad från den rationella planeringsteorin, där experter formulerar målet och planerare fullföljer. Så inkluderar den kommunikativa planeringsteorin medborgarna i processen. Planeringen är en process som utgörs i samspel med medborgarna och syftar till att höra alla inblandade. Till skillnad från den rationella planeringsteorin är den kommunikativa planeringen dessutom inte målbaserad, i den mening att givna mål måste uppfyllas, och dessutom på ett visst sätt. Utan planeringen är kommunikativ och kan förekomma i en rad olika former. Detta kan dock medföra en risk för strukturell och institutionell förvrängning då fler parter är inblandade. Den kommunikativa planeringsteorin är snarare en process som accepteras av alla inblandade där medborgarna dessutom är med i beslutsprocessen (Khakee 2000:35).

Teorin kännetecknas av att ta avstånd från elitistisk planering. Den fokuserar istället på ömsesidig planering som betonar framsteg som sker via ett institutionellt sammanhang. Där syftet är att de medverkande ska bli eniga om hur man bäst utformar planeringen utifrån alla involverade aktörer. Men också hur man främjar inlärningsprocessen som i sin tur främjar utveckling (Khakee 2000:35-36). Då den kommunikativa planeringsteorin tar tydligt avstånd från en elitistisk planeringsstrategi och ämnar till att involvera medborgarna i processen kan man se en tydlig förankring inom den deliberativa demokratin vilken talar om medborgarens involvering.

5.2 Demokratiideal

Under nästkommande avsnitt redogörs de demokratiideal som studien baseras på som tidigare i kapitlet har förenats med den rationella respektive kommunikativa planeringsteorin.

5.2.1 Representativ demokrati

Som tidigare nämnt kan detta demokratiideal förenas med den rationella planeringsteorin. Den representativa demokratin härstammar från John Stuart Mill's *Considerations on Representative Government* (1861). Mill ville skapa en politisk motsvarighet till den ekonomiska marknad där alla individer hade möjlighet att göra sin efterfrågan hörd. Den politiske filosofen påstår att systemet *en man, en röst* tillåter olika individers politiska efterfrågan väga lika tungt. Och hävdade att det representativa styrelsesättet var det ideala demokratiska styrelseskicket av fyra skäl. Det främjar i större utsträckning än något annat styrelseskick individens självförverkligande och samhällets materiella och kulturella framsteg, det skapar även starkare medborgaranda samt gemenskapskänsla bland befolkningen (Larsson, 2014:37).

Gilljam och Hermansson diskuterar i *Demokratins ideal möter verkligheten* den representativa demokratins idealtyp av medborgerligt engagemang. Idealtypen menar författarna är att exkludera medborgarnas påverkan mellan valen. Det återkommande valen inom en demokrati ses som det realistiska, viktiga och jämlika systemet för att folkets vilja ska förverkligas (Gilljam & Hermansson, 2003:16).

5.2.2 Deliberativ demokrati

Den deliberativa demokratin har som nämnts under avsnittet *5.3* kombinerats med den kommunikativa planeringsteorin. Den brittiske statsvetaren David Held beskriver i sin litteratur *Models of democracy* att den deliberativa demokratin är ett tankesätt som indikerar betydelsen av samtalets och kommunikationens roll för att utveckla och förstärka demokratin. Grundaren bakom den deliberativa demokratin Jurgen Habermas argumenterar för att medborgaren inte involveras tillräckligt i det aktiva styrandet av samhället som de är delaktiga i. Därav bör man skifta fokus från en representativ demokrati till en deliberativ sådan (Held, 2006:115). Habermas beskriver att den offentliga samhällsdebatten mellan medborgare och valda politiker bör stå i centrum. Till följd av att människor samt politiker för en debatt där man får presentera sina valmöjligheter, preferenser och strategier kan man som samfund komma fram till ett gemensamt beslut. Habermas förklarar vidare att detta i sin tur skulle leda till att medborgarna blir mer involverade i det aktiva styrandet av samhället och att den demokratiska legitimiteten i sin tur ökar. Desto högre grad av ett medborgerligt deltagande i beslut såsom planeringsprocesser desto högre grad av demokratisk legitimitet (Chambers, 2003:312).

Jan Nyström beskriver i litteraturen *Planeringens grunder- En översikt* hur Tore Sager utvecklar Habermas idéer om de kommunikativa handlingarna inom den deliberativa demokratin. Medans Habermas fokuserar på själva kommunikationen som målet för handlingen inom den deliberativa demokratin, resonerar Sager kring kommunikationen som ett verktyg till kunskapsbyggnad och kunskapens användning inom planering. Sager förklarar att planering kan syfta till flera saker på en och samma gång. Förutom att man kan korrigera brister inom exempelvis marknaden kan den den deliberativa demokratin vara ett sätt för att uppnå integration och kommunikation mellan medborgare (Nyström, 2003:89).

Chantal Mouffe diskuterar i verket *Om det politiska* det sociala relationer som ryms inom demokratiska samhällen. Mouffe menar på att demokratins roll är att desarmera de potentiella antagonistiska sidorna som de sociala relationerna rymmer. Bara för att man inför deliberativa inslag där medborgare och beslutsfattare för en dialog kommer man inte lyckas demobilisera det antagonistiska förhållandet. Den antagonistiska vän/fiende-relationen kvarstår inom den deliberativa demokratin menar Mouffe och argumenterar därför för vikten av den representativa demokratin, som är konstruerad just för att hantera detta (Mouffe, 2008:27). Enligt Tahvilzadeh kommer politikernas vilja förvandlas till verklighet oavsett införande av en dialog mellan

medborgare och politiker, då den härskande klassens vilja alltid förvandlas till norm (Tahvilzadeh, 2015:30).

5.3 Mätinstrument för medborgardialog

Redan 1969 presenterade Sherry R. Arnstein den mycket inflytelserika normativa teorin A ladder of citizen participation. Arnstein argumenterar för att medborgerligt deltagande innebär en omfördelning av makt för de som annars inte skulle ha någon. Man lyckas forma en jämlikhet i relation till makthavarna genom att få sina tankar och röster hörda (Arnstein, 1969:216). Med hjälp av deltagandestegen som är uppdelad i åtta olika nivåer menar Arnstein att man kan mäta det medborgerliga deltagandet i ett samhälle. Desto högre upp på trappan medborgaren kommer desto högre inflytande har man i politiska sakfrågor.

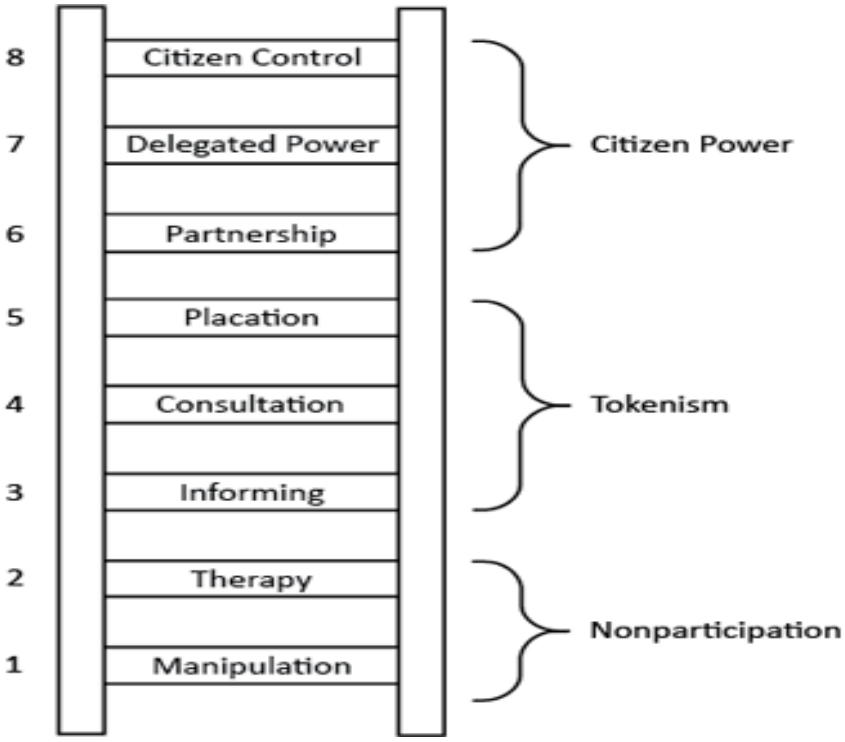

Figur 2: *Arnstein's deltagandestege*

De två lägsta stegen (1) *manipulation* och (2) *terapi* på trappan menar Arnstein symboliserar icke-deltagande. Målet är att inte tillåta människor att delta i planeringen eller beslutsfattandet utan måla upp en fasad av medborgerligt deltagande. Istället för att låta medborgarna få inflytande involverar man dem i aktiviteter som påverkar deras uppfattningar eller att vända uppmärksamheten bort från grundproblemet (Arnstein, 1969:217).

Nästkommande steg i processen är (3) *informera*, (4) *konsultation* och (5) *placering*. Arnstein beskriver dessa som en symbolisk gest för medborgerligt deltagande. (3) *Informera* beskriver Arnstein som ett viktigt första steg mot ett legitimt deltagande, emellertid förklarar författaren att allt för ofta läggs tonvikten på ett informationsflöde där det inte finns någon chans för feedback av befolkningen.

(4) *Konsultation* är återigen ett legitimt steg i rätt riktning menar Arnstein. Där grannskaps möten, offentliga utredningar samt attitydundersökningar genomförs. (5) *Placering* tillåter medborgarna att ge råd och planera, dock behåller beslutsfattarna makten över att bedöma över rådets legitimitet och genomförbarhet. Sammanfattningsvis menar författaren att dessa tre stegen tillåter medborgarna att vara delaktig och få sin röst hörd, dock känner sig inte makthavarna manade till att ta hänsyn till medborgarnas idéer och tankar då all beslutsfattande makt fortfarande ligger hos dem (ibid, 217).

Högst upp på stegen befinner sig de nivåer som tillåter medborgarna en ökande grad av beslutsfattande auktoritet. (6) *Partnerskap* tillåter medborgare att ingå i förhandlingar och avtal med beslutsfattare, medans de högsta nivåerna på deltagandestegen (7) *delegerad makt* och (8) *medborgarkontroll* betecknar att de då maktlösa medborgarna nu har en alltmer betydande del av den beslutsfattande makten (Arnstein, 1969: 217). Deltagandestegen kommer tillåta oss att se hur kommunikationen ser ut mellan medborgare och planerare. Slutligen kommer man kunna tyda vilken grad av inflytande som medborgarna har haft i samband med projektet Västlänken.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) tidigare kallat SKL har framställt en modifierad delaktighetstrappa som är baserad på Arnstein's deltagandestege. Syftet med framställningen av denna modifierade modell som är mer anpassad till svenska förhållanden är att ge kommuner och regioner ett verktyg som ska visa vad för typ av medborgardialog som ska genomföras. Då *manipulation* och *terapi* inte är steg som kommuner och regioner ska eftersträva i sin kommunikation med medborgarna har man valt att avlägsna dessa steg i den modifierade modellen (SKR, 2019). De fem stegen modellen utgår ifrån är (1) *Information*, (2) *Konsultation*, (3) *Dialog*, (4) *Inflytande*, (5) *Medbeslutande* (SKR, 2019). Det är väsentligt att påpeka att den modifierade deltagandetrappan inte kommer att användas som ett analysverktyg i arbetet utan endast som ett komplement i studiens diskussionsavsnitt.

Figur 3: *SKR:s modifierade deltagandetrappa*

(1) *Information*; När beslutet är taget om att en medborgardialog ej ska genomföras i samband med projektet måste kommunen eller regionen ta ställning till vad för information som ska ges för att medborgaren ska ha grundläggande kunskap i frågan och på så vis ha förutsättning för medborgardelaktighet. (2) *Konsultation*; Kommunen/regionen har valt att genomföra en medborgardialog. Man har utvalda alternativ som man vill att medborgaren ska ta ställning till. Medborgaren får tycka till utan att ta del av vad andra medborgare tycker om frågan. (3) *Dialog*; I jämförelse med (2) *Konsultation* söker kommunen/regionen upp medborgare eller grupper för att samla synpunkter kring en specifik fråga istället för att i förhand ha utvalda alternativ. Man använder sig senare av synpunkterna kring frågan som beslutsunderlag. Medborgare har i detta steg möjligheten att träffa andra och höra deras synpunkter men det finns ingen strävan efter konsensus. (4) *Inflytande*; Kommunen/regionen söker upp medborgare och involverar dem i en längre process för att ta fram förslag som presenteras för beslutsfattarna. Medborgarna får även möjligheten att diskutera sina åsikter för att skapa kunskap och mer hållbara lösningar. (5) *Medbeslutande*; Medborgaren är involverad i längre processer där man i samråd med tjänstepersoner och andra aktörer i samhället fattar beslut (SKR, 2019).

5.4 Analytiskt ramverk

För att analysera det empiriska materialet och besvara arbetets syfte samt frågeställningar kommer vi använda oss av Arnstein's deltagandestege som analytiskt verktyg. Den fördelning av makt som Arnstein talar om kan förstås i samband med den rationella- och kommunikativa planeringsteorin. Men också ur den deliberativa samt representativa demokratin som har nämnts ovan. Den representativa demokratin kan härledas till Arnstein's argument som talar om *informering*, *konsultation* och *placering*. Arnstein diskuterar att medborgardelaktigheten

projekteras genom att politiker får ta besluten medans medborgare får ta del av informationen samt nyttja en stödroll. Argumenten kan tydas utifrån den instrumentella rationaliteten som rationella planeringsteorin bygger på. Den deliberativa demokratin kan å andra sidan tydas utifrån de tre högsta stegen inom Arnstein's deltagandestege. *Partnerskap*, *delegerad makt* och *medborgarkontroll*. Medborgare får en mycket tydligare interaktion med beslutsfattare och planerare samtidigt som de har möjligheten att påverka beslut med en högre grad av beslutsfattande makt.

De två översta stegen *manipulation* och *terapi* kommer även att användas inom det teoretiska ramverket för att nå en så objektiv bild av Arnsteins deltagandestege som möjligt när vi analyserar det empiriska materialet. Då en manipulativ samt terapeutisk kontext utifrån Arnsteins deltagandestege mycket väl kan dyka upp i de intervjuer som genomförts är det av intresse att utvidga det analytiska ramverket med dessa två stegen. De båda stegen kommer att framföras i resultatet inom både den representativa samt deliberativa demokratin då det är hypotetiskt möjligt att en manipulativ samt terapeutisk kontext kan upptäckas i bägge demokratiska konstellationer.

Det finns två olika typer av manipulation och terapi som analysen kommer utgå ifrån inom den representativa respektive deliberativa demokratin. Inom den representativa demokratin tittar man på hur makthavarna med hjälp av sina beslut har ansetts utifrån respondenternas åsikter använt sig av manipulation samt terapi utifrån Arnsteins deltagandestege för att rättfärdiga sina beslut. Inom den deliberativa demokratin letar man istället för resonemang från respondenterna som tyder på att beslutsfattare i samband med en dialog med medborgarna utgått ifrån Arnsteins manipulation samt terapi steg, det vill säga när man rättfärdigar sina beslut genom en dialogprocess med hjälp av manipulation och terapi.

I och med att det är en kvalitativ samtalsintervju som genomförs i denna studie, är det resonemang vi söker efter, inte enstaka ord. Då kvalitativa studier syftar till att beskriva, analysera och tolka sociala fenomen (Skärvad och Lundahl 2016: 117). För att kunna placera respondenternas resonemang i tillhörande kategori har vi som tidigare nämnt under avsnittet *4.5.1 Reliabilitet* använt oss av interkodarreliabilitet test, resonemangen analyserades och diskuterades mellan båda författare för att kunna fatta ett gemensamt beslut om vilken kategori det tillhör.

Analytiskt ramverk		
Rationell planeringsteori	Representativ demokrati	Manipulation, Terapi, Informering, Konsultation, Placering.
Kommunikativ planeringsteori	Deliberativ demokrati	Manipulation, Terapi, Partnerskap, Delegerad makt, Medborgarkontroll.

Figur 4

Operationella indikatorerna	
Manipulation	Påverkar medborgarnas åsikt med hjälp av lögner.
Terapi	Vänder bort uppmärksamhet från problemet. Förskönar information för att påverka medborgarnas åsikt.
Informering	Envägskommunikation gentemot medborgaren, ingen möjlighet för feedback.
Konsultation	Medborgaren får möjligheten att uttrycka sin åsikt, emellertid en symbolisk sådan.
Placering	Medborgaren får ge råd och planera, dock behåller makthavarna över beslutsfattandet.
Partnerskap	Makten sprids mellan medborgare och makthavare.
Delegerad makt	Medborgare som har en klar majoritet av platser i kommittéer med delegerade befogenheter att fatta beslut.
Medborgarkontroll	Medborgarna hanterar hela planeringsprocessen samt beslutsfattandet.

Figur 5

6. Resultat och analys

I nedanstående kapitel presenteras resultat och analys. De två underrubrikerna nedan beskriver i vilken mån medborgardialog har tillämpats i samband med Västlänken utifrån respondenternas upplevelser. För att tyda respondenternas upplevelse kring medborgardialog i samband med projektet, lyssnar vi till resonemanget respondenterna för i de olika intervjuerna. Därefter har respondentens svar analyserats för att hitta ett motsvarande steg i Arnsteins deltagandetrappa, som talar för respondentens upplevelse kring medborgardialog i samband med Västlänken.

6.1 Representativ demokrati

6.1.1 Manipulation

Man har under intervjuprocessen kunnat tyda på resonemang som talar om en typ av manipulation gällande informering kring Västlänken från vissa respondenter. Bland annat från Carina Bulic, representant för Demokraterna. Under intervjuprocessen beskriver Bulic sitt missnöje över projektet Västlänken och redogör för diverse argument som enligt henne strider mot ett medborgerligt deltagande. Bulic förklarar under intervjun att en marknadsföringskampanj har ägt rum för att öka acceptansen till projektet. Dock ur en problematisk synvinkel;

Marknadsföringskampanjen [...] den har ju till vissa delar innehållit påståenden som faktiskt är rena lögner eller som förskönat [...] Man pratar till exempel om stadsutveckling [...] Det är ju ett sånt där argument man använder för att få med sig framförallt unga människor, att det skulle blir så mycket stadsutveckling när man gräver ned järnvägen då, för kan man bygga ovanpå [..] Det är någonting som inte är sant, därför att Västlänken ligger så grunt att det inte går att bygga någonting ovanpå (Bulic April 2021).

För att skapa oss ytterligare förståelse till Bulic resonemang ställer vi en följdfråga, ifall man skulle kunna påstå att det har varit nån typ av manipulation från politikernas håll när det gäller medborgarnas acceptans för projektet, och marknadsföring? Bulic svarar då;

Ja, ja det ordet kan man faktiskt använda tycker jag [...] (Bulic April 2021).

Bulic lägger stor vikt i att språket har varit väldigt växlande. Först talades det om stadsutveckling argumentet, sedan ändrades argumentet till ett klimatargument. Där visades kalkyler som påstod att Västlänken aldrig kommer bli klimatneutral. Därmed menar respondenten att frustrationen har växt, nästan alla argument som har använts i marknadsföringen av kommunen är antingen helt felaktiga eller kraftigt förskönade förklarar Bulic. Fastän respondenten använder sig ordagrant av ordet manipulation måste man tyda hela resonemanget. Respondentens resonemang påvisar emellertid att en förfalskning av information har skett för att påverka medborgarnas åsikt då marknadsföringskampanjen innehållit lögner. Detta tyder utifrån Arnsteins deltagandestege på manipulation.

6.1.2 Terapi

Mats Löfgren, grundaren för Stoppa Västlänken Nu resonerar kring en förskönings av information inom projektet gällande den finansiella aspekten. Mats har enligt egna utsagor i intervjun haft tillgång till Trafikverkets fakturor där han kunde se hur resurserna fördelats i takt med projektets fortskridning. Projektet bekostar kommunen 116 miljoner kronor i månaden vilket är högt över den gräns man hade fastställt i förhand menar Löfgren. Och endast 6 procent av den totala sträckan är färdig, detta betyder att man endast har 9 månader kvar av den totala finansieringen. Man har alltså inte uppnått det man skulle göra med den finansieringen man har menar respondenten på.

Det är uppenbart att det mörkläggs och man försöker få folk att tro att det händer så jäkla mycket (Löfgren april 2021).

Man har i praktiken vänt uppmärksamheten från grundproblemet, just finansieringen av Västlänken. Istället för att Trafikverket uppriktigt förklarat den prekära situationen man har satt sig i enligt Löfgren, förkastar man både respondentens frågor kring finansieringen men även Göteborgs Postens granskningar. Det finns tydliga bristfälligheter gällande transparensen menar Löfgren på;

Och det är en grej som jag vet att Göteborgs Posten håller på att gräva i också nu. Dem har fått allt material och så har vi [Ej hörbart] jobbat på dem här grejerna och förhoppningsvis kommer det nästa vecka. Eller veckan därpå då. För det är ett stort projekt som GP håller på med. Men det visar sig att det finns pengar kvar i projektet som motsvarar ett år, sen är pengarna slut. Man väljer ändå

att fortsätta i samma rullning. Och då ställs man i den här situationen då, vad händer då? (Löfgren april 2021).

Ännu ett argument som tyder på *terapi* är Bulic resonemang kring det så kallade "Göteborgs förslaget". Bulic förklarar att genom Göteborgs förslaget kan medborgarna ge idéer på hur Göteborg bör utvecklas. De förslag som får fler än två hundra röster under nittio dagar kommer behandlas av ansvarig politisk nämnd. Problemet är att det har existerat tre förslag som har behandlats i kommunstyrelsen gällande projektet redogör Bulic för. Människor vill ha offentlig information om hur det går, om budgeten, utfallet och hur långt man har kommit. Bulic berättar vidare;

Det blir alltid ett nej från de andra partierna. Dom vill inte ha någon som helst information [...] när det börjar bli svårt att motivera. [...] Nu är det ju det här paketet värt 43 miljarder någonting nu, och så får vi inte reda på något. Vi vet inte hur det går, ingenting. Det är naturligtvis helt galet. Det är odemokratiskt (Bulic april 2021).

6.1.3 Informering

Bulic beskriver vikten av att ha en medborgardialog, speciellt i processer för större byggprojekt, där man skall identifiera en förankringsprocess för att presentera eventuella skador eller andra oangelägenheter som kan tillkomma med bygget. Något som kan påverka boende eller arbetande i närliggande område. Därmed är medborgardialogen av stor vikt. Men endast om den görs på rätt sätt menar Bulic och förklarar vidare att, i takt med att folkrörelser startades upp och motståndet till projektet blev allt större, blev således medborgarna allt mer pålästa och kunniga om projektet Västlänken. Vilket i sin tur minskade medborgardialogen, och en envägskommunikation har sedan dess trätt i kraft. Bulic talar om att man valde genomföra en envägskommunikation från den stund då makthavare blev rädda för det ökade motståndet gentemot Västlänken. Bulic hävdar;

Eftersom att det har varit ett sånt otroligt skrivande av debattartiklar, och böcker och [...] mycket härjande på sociala medier och sen så är vi ganska många som är ganska pålästa [...] det gör ju att det blir väldigt jobbigt för tjänstemännen naturligtvis [...] att bemöta allt detta. För dom har ju inte den kunskapen om projektet. Utan då blev det ju att man drog tillbaka [...] Minskade på den typen av aktiviteter helt enkelt och körde mer på envägskommunikation [...] (Bulic april 2021).

Det Bulic beskriver i intervjun kan kopplas samman med informering utifrån Arnsteins deltagandetrappa. Samråd har hållits av formella skäl, men samråden har inte varit till för annat än informering av ett beslut som redan var fattat på nittiotalet. Bulic förklarar i intervjun att samråden har arrangerats. Och även att politikerna har kommunicerat på diverse olika sätt. Problematiken som har uppstått är att synpunkterna och kritiken gällande projektet inte har tagits tillvara då man var mer intresserad av att endast informera.

Pleijel som representant för Miljöpartiet samt Theling representant för Västsvenska folkinitiativet resonerar kring att medborgardialogen har skett i syfte att informera medborgarna och att en dialog har ägt rum i en ganska liten utsträckning;

Rent generellt då så kan ju medborgardialog ha som syfte bara liksom någon sorts information. Men det är kanske inte helt rätt att kalla det dialog då tycker jag (Pleijel april 2021).

Alltså dem har inte brytt sig om vad vi har tyckt och tänkt, dem har aldrig haft intentionen att svara på frågorna, utan dem har bara velat ha en envägskommunikation där dem ska berätta (Theling april 2021).

Theling förklarar vidare att politikerna bör vilja inkludera medborgarna eftersom det gör att besluten blir mer demokratiskt förankrade, samtidigt resonerar respondenten kring hur det faktiskt har sett ut;

Det ligger i allas intresse att vi är dels mer politiskt intresserade uppenbarligen men också att dem som sitter på makten och informationen ser till att vi får reda på det på ett sätt som man förstår (Theling april 2021).

Har man [...] en dialog [...] kring [...] sina idéer och vad man vill för stan. Så kan man också få med sig människor, och det är just den här gemenskapen finns inte längre, utan idag upplever jag att [...] dem lever sitt eget liv medans vi lever våra egna. Och det spelar ingen roll vem man röstar på så blir det ju "same shit different name" (Theling april 2021).

6.1.4 Konsultation

Bulic ger exempel på en dialog som hon hävdar innebar envägskommunikation mellan beslutsfattare och medborgare som man emellertid kan tyda utifrån Arnsteins konsultations begrepp. Respondenten talar då om tillvägagångssättet för att ta fram den lämpligaste sträckan

för Västlänken. Beslutet tas med hjälp av en lokaliseringsutredning. Enligt Bulic innebär det att ta fram det bästa tänkbara sträcknings alternativet utifrån kriterier liknande som; prisfråga, minimal skadegörelse, miljöpåverkan etcetera. Det här skall i sin tur förhålla sig till diverse lagar och regler. I projektet Västlänken tog man enligt Bulic fram fyra olika sträckningsalternativ samt ett noll alternativ, vilket innebär ingen förändring alls. Däremot beskriver Bulic en problematik kring lokaliseringsutredningen;

Officiellt var det fyra olika alternativ, plus ett noll alternativ. Haken var att det redan var beslutat. Innan samråden började. Innan den officiella utredningsprocessen började, så hade man redan bestämt det här. Redan på nittiotalet"[...]"Därmed har det hållits samråd och remisser för syns skull, eller för att man måste, men beslutet fanns redan på nittiotalet (Bulic april 2021).

Även Mats Löfgren grundaren för Stoppa Västlänken Nu resonerar kring politikernas generella likgiltighet till att föra en dialog med medborgarna. Löfgren förklarar att man således har informerat befolkningen om projektets omfattning med hjälp av till exempel järnvägsutredningen 2006 där man anordnade en utställning i Nordstan med flera olika alternativ för vart Västlänken skulle dras. Medborgarna fick i samband med denna utställning ge synpunkter. Dock argumenterar Löfgren för att medborgarnas möjlighet till att uttrycka sina åsikter inte kan ses på något annat vis än som en symbolisk gest där beslutsfattarna ej tar hänsyn till folkets synpunkter.

I praktiken är de ju noll medborgardialog, man har ju liksom redan bestämt sig vad man ska göra. Så det är ju ingen dialog, man informerar det är ju det som är hela grejen (Löfgren april 2021).

Fastän att Löfgren argumenterar för att medborgardialogen i stort sett hade förbisetts, kan man utifrån Arnsteins deltagandestege tyda på att respondenten beskriver en symbolisk gest, där möjlighet för medborgarna att uttrycka sina åsikter återfanns. Det vill säga en typ av konsultation.

Pleijel poängterar att hennes uppfattningar har varit att det har funnits ett uppdrag från stadsledningskontoret att Västlänken skall kommuniceras ut till medborgarna. Medborgarna skulle ha möjlighet till ett forum för att ställa frågor. Vilket har skett i form av samråd och utställningar. Däremot hann beslutet om Västlänken tas innan det hann kommuniceras ut till

folket fortsätter Pleijel. Dåvarande kommunstyrelseordförande Göran Johansson förstod vikten av att bygga större infrastrukturprojekt som Västlänken, uttrycker Pleijel och fortsätter;

Göran Johansson förstod att det här är vikigt för stan. Att om vi skall få statliga pengar, då måste vi få upp något. Så min uppfattning var att medborgardialogen innan det, den blev inte så bra (Pleijel april 2021).

Ännu ett exempel på en bristfällig deltagandeprocess i samband med Västlänken beskrivs av demokraternas budgetsekreterare Carina Bulic. Bulic talar om trängselskatten och den omröstning som skedde 14 september 2014. Trängselskatten finansierar stora delar av det västsvenska paketet där Västlänken ingår. En folkomröstning ägde rum på medborgarnas begäran och resultatet blev att medborgarna röstade med majoritet emot förslaget. Man valde emellertid att ignorera medborgarnas åsikt och fortskrida med finansieringen av projektet. Liknande typ av resonemang för Caroline Theling ordförande inom Västsvenska folkinitiativet;

Syftet är ju att ha det som en delfinansiering av Västlänken. Och där var det ju, det var 85 procent som röstade i valet. Det är jättemånga. Och en majoritet sa nej. Vi vill inte ha det här, och sen struntade man i det (Theling april 2021).

Likt Löfgrens resonemang kring medborgarnas symboliska möjlighet att få sin röst hörd i samband med järnvägsutredningen 2006 och att det i sin tur ska leda till en förändring kan man tyda i Thelings argument. Medborgarna fick möjligheten att framföra sina åsikter, men då beslutet redan var taget kan man klassa synpunkterna som symboliska.

Även Pleijel resonerar kring problematiken gällande omröstningen för trängselskatten. Problemet var att trängselskatten skulle finansiera halva västsvenska paketet som ett villkor till att få statliga medel till projektet. Med denna vetskap menar Pleijel att det var olyckligt att det blev en folkomröstning om någonting som redan var bestämt sedan tidigare. Med andra ord spelade inte resultatet i folkomröstningen gällande trängselskatten någon roll då beslutet var taget för länge sedan.

Det kan absolut vara en poäng med att engagera människor och sådär. Men det va väldigt olyckligt att det blev en trängselskattomröstning, eftersom det redan var ett beslut inne i det här västsvenska paketet och ett villkor för att få de här statliga pengarna (Pleijel april 2021).

6.1.5 Placering

Bulic diskuterar medborgardialogen i samband med det samråd som har skett. Bulic anser att den medborgardialog som har ägt rum i samband med projektet ägde rum från början i form av samråd. Svarande tydliggör;

I början höll man ju som sagt liksom samråd, som man skulle, by the book. Det har liksom inte varit några problem. Man hade medborgarmöten och så vidare. Problemet är ju det [...] att man har inte tagit tillvara på synpunkterna (Bulic April 2021).

Respondenten beskriver vidare att politikerna har kommunicerat ut om Västlänken på diverse sätt, genom till exempel samråd. Staden har naturligtvis också riktlinjer för sitt planarbete. Vilket innebär att medborgarna måste bli inkluderade till viss del i processen. Resonemanget kan tydas utifrån "placering" på Arnsteins deltagandestege, då respondenten talar om att medborgarna har fått framföra sina åsikter. Men framförandet av åsikterna har inte lett till någon förändring. Placering tyder på att medborgarna får chansen att ge ut råd och planera, men beslutsfattarna behöver inte ta hänsyn till medborgarnas åsikter. Vilket man heller inte har gjort enligt demokraternas respondent.

Line de Verdier som representant för VGR i studien beskriver hur Västlänken har kommunicerats till medborgarna. Som en av parterna i det Västsvenska paketet besitter VGR en skyldighet att kommunicera nyttan med det arbete som genomförs kopplat till de politiska målsättningarna. Däremot är det projektägare i det här fallet Trafikverket som ansvarar för kommunikationen förklarar De Verdier. Redan 2006 hade medborgarna många möjligheter till att påverka spårdragning via Göteborg och inne i Göteborg. Därmed har alla parter har fått säga sitt. Till och med boende i närliggande område som berörs av Västlänken har fått uttrycka sig om sina åsikter kring projektet menar De Verdier. Vidare har man använt sig av större utställningar där projektet har kommunicerats i till medborgarna där man har förklarat och visat hur Västlänken kommer se ut beskriver De Verdier och fortsätter;

Så att vi har försökt och kommunicera [...] de övergripande behovet för regionen som helhet, hur du kan bo och jobb etcetera (De Verdier 2021).

Fler resonemang som tyder på placering inom Arnsteins deltagandestege men som skiljer sig från de ovanstående resonemangen, beskriver Pleijel. Respondenten anser att finansieringen med hjälp av trängselskatten är ett rättvist sätt att finansiera stora infrastrukturprojekt på eftersom det minskar trängsel och man får samtidigt in pengar till något som i det här fallet kommer gynna kollektivtrafiken.

Delvis minskar trängseln, men också att man kan få in pengar och [...] den som i någon mån förorenar kan betala. För att man skall kunna få hållbara transporter som inte förorenar (Pleijel april 2021).

Fler argument som tyder på *Placering* handlar om att Pleijel satt med i kommunstyrelsen när motståndet gentemot trängselskatten ökade. För att bemöta missnöjet som uppstod började kommunstyrelsen diskutera alternativa lösningar som bättre kunde bemöta medborgarna. Således gav miljöpartiet ett uppdrag till stadsledningskontoret i hopp om att ändra finansieringen på annat sätt än trängselskatten med motiveringen;

Hur kan vi lösa finansieringen på annat sätt, hur kan vi lösa miljöfrågor och trängseln på annat sätt, utan trängselskatt (Pleijel april 2021).

Uppdraget innehöll förslag om alternativa lösningar såsom att stänga av gator, införa miljözoner, dyrare parkeringar om målet är att minska trängseln. Allt detta kostar väldigt mycket pengar menar Pleijel. Dock var inte andra alternativ genomförbara då inget parti drev igenom förslagen. Däremot hävdar Pleijel att trängselskatten är något miljöpartiet står för, då det löser miljöproblemen, trots problematiken. Resonemanget som Pleijel framför kan tydas utifrån Arnstein's placerings kategori då medborgarnas röst blev hörd men politikerna bibehåll makten över beslutsfattandet.

Ytterligare ett resonemang som tyder på Placering presenterar De Verdier. De Verdier förklarar att regionen har gjort ett strategiskt arbete vid namn "Koll 2035" som beskriver hur kollektivtrafikens stomnät skall utvecklas i Göteborg, Mölndal och Partille. De Verdier beskriver betydelsen av koll 2035 och vad den gjorde med medborgardialogen;

Där va det väldigt bred medborgardialog, med vilka satsningar ville man ha, och hur vill man se dem. [...] och det hade vi ju både hemsida där man har möjlighet och sen olika seminarier och olika delar i satsningen som gjorde att invånarna va involverad. Sen i början av paketet så hade vi ju även utställning i Nordstan, Frölunda torg, Backaplan [...] där vi som tjänstepersoner var ute på och kommunicerade och ställde upp för frågor då (De Verdier april 2021).

Dock finns det svårigheter med att kommunicera och ge en bra bild av projektet i ett så tidigt skede, menar De Verdier. Det medborgerliga engagemanget för framtida satsningar, är inte speciellt stort i början av projekt.

6.2 Deliberativ demokrati

6.2.1 Manipulation

Det empiriska materialet som har analyserats påvisar att det ej finns applicerbara resonemang som tyder på att medborgardialogen i samband med projektet Västlänken utifrån den deliberativa demokratin har använts i syftet att manipulera medborgarnas åsikter. Som tidigare nämnt under *4.7 Analytiskt ramverk* utgår studien ifrån att *manipulation* inom den deliberativa demokratin talar om att när man för en dialog med medborgaren försöker man påverka deras åsikter med lögner.

6.2.2 Terapi

Mats Löfgren talar om att han undersökt politikernas kommunikation under årens lopp gällande Västlänken i sin bok. Löfgren menar på att det har funnits fyra stycken faser i dialogen politiker har genomfört med medborgarna. Den första fasen var att man försökte övertyga staten till att finansiera en tågtunnel då det var väsentligt för Göteborg.

Andra fasen var att, att prata visionärt med göteborgarna hur bra den här tunneln är, "det är en fantastisk tunnel" (Löfgren april 2021).

Tredje fasen tillämpades i korrelation med att kritik uppdagades gentemot projektet 2013-14. Man försökte då initialt att förklara hur bra projektet fortfarande är där man sedan sköt över ansvaret till Trafikverket och hävdade att det var deras tunnel samt ansvar. I den fjärde och sista fasen påstår Löfgren att beslutsfattarna stack huvudet ner i sanden och låtsas som att kritiken skulle rinna över ifall man inte talade om den.

Vidare förklarar Löfgren att den dialog som fördes med medborgarna påvisade endast de styrkor beslutsfattarna anser att Västlänken tillför staden. Respondenten menar även på att allting bra som har pågått i Göteborg har man försökt koppla ihop med Västlänken. Svagheterna valde man istället att försköna eller helt och hållet ignorera. Löfgren förtydligar;

Det roliga är att allting som [...] är gott i den här stan, det vill säga att man bygger radhus nere i Hovås då är det tack vare Västlänken. Och så fort Västlänken [...] orsakar någonting negativt, exempelvis att hela sommaren så kommer tåg inte kunna köra in på Centralen utan folk kommer få hoppa av vid Gamlestaden när man kommer från Ale och Älvängen och så vidare, det nämner man inte Västlänken utan då handlar det om att man gör förbättringar på bangården (Löfgren april 2021)

Även Theling resonerar likt Löfgren kring beslutsfattarnas försök till att endast påvisa de styrkor som de anser att Västlänken tillför staden.

Säg till exempel att den stationen [...] som stod vid [...] centralen. Dem hamnade väldigt mycket längre norrut. Så att du får plötsligt en halv kilometer när du ska gå från den stationen till drottningtorget och det har man lagt inte som ett minusvärde som man skulle kunna tro, eftersom att då får vi ju längre restid. Då har man lagt det som ett plusvärde för då får folkmotion (Theling april 2021).

Respondenterna argumenterar för att beslutsfattare har under tiden då man genomfört dialoger med medborgare förskönat information för att i sin tur styrka projektet, därav kan man placera resonemangen inom den deliberativa demokratins terapikategori.

6.2.3 Partnerskap

Resonemangen i detta avsnitt tyder på att medborgarna hade möjlighet att påverka utfallet av planeringsprocessen i samband med Västlänken. Oavsett om det var projektet som stort eller andra väsentliga delar. Partnerskap talar just om att makten sprids från beslutsfattarna till medborgarna som möjliggör en högre grad av beslutsfattande makt i planeringsprocesser.

Trafikverkets representant Ulf Angberg talar om medborgarnas medverkan i samråd som ledde till förändring. Angberg berättar att medborgarnas generella inställning till samråd inte är speciellt positiva då människor besitter en förutfattad mening om att ingenting kommer

förändras oavsett. Men med hjälp av samråd där medborgarna lämnade in skriftliga synpunkter lades en servicetunnel för Västlänken om enligt ritningarna förklarar Angberg;

Man flyttade en hel servicetunnel till en annan plats på ritningen. Så det sker sådana förändringar hela tiden, sådana här förändringar, när man får in kunskap (Angberg maj 2021).

Vidare fastställer Pleijel att man inte kunde påverka beslutet om att en tågtunnel ska byggas istället för att bevara den befintliga säckstationen. Likt Angberg argumenterar Pleijel för att samråd är ett forum för att påverka utformningen av Västlänken. Pleijel förklarar;

Hur det ska se ut vid centralen, vid Korsvägen och Haga liksom. Lite utformning och sådär. Där har det varit dialoger då, och det kanske dom som är riktigt emot Västlänken tycker [...] inte är en riktig dialog. Men det är ju ändå ett sätt att [...] människor får vara med och utforma någonting (Pleijel april 2021).

Angberg berättar vidare att medborgarna dock har rätt stor chans för påverkan tidigt i byggprocessen. Något som är nämnvärt är det faktum att projekt i storlek med Västlänken kräver oerhört långa planeringsprocesser. Angberg fortsätter;

Ungefär 1/3 av ett sånt här projekt är byggtid och 2/3 är beslut och tillstånd [...] Då kan ni ju räkna hur långt ett sånt här projekt är. Och då har man ju ett dilemma, för det måste ta såhär lång tid. Just för att man måste gå igenom alla steg. Samtidigt har du stor chans att påverka beslutet i det här tidiga skedena, men det perspektivet lever inte medborgarna i (Angberg april 2021).

Problematiken grundar sig i att medborgarna inte engagerar sig i början byggprocesser då de sträcker sig över oerhört långa perioder och besluten inte ligger i medborgarnas närmsta framtid. Angberg hävdar dock att dialog och kommunikation förekommer tidigt i planeringsprocessen men i takt med att projektet utvecklas är många beslut fattade. Angberg fortsätter;

Under dom tider det går att påverka besluten, då är det ju ganska mycket dialog och kommunikation. Det går mer från dialog [...]och samråd och att man är med och påverkar, till mer [...] information i slutändan. När man är väl inne i utförandet. För då är det ju beslutat vad man skall göra (Angberg april 2021).

6.2.4 Deltagande makt

I och med att arbetet utgår från en deduktiv ansats där man använder sig av Arnsteins deltagandestege som analytiskt ramverk, kan man endast i efterhand tyda att det ej finns resonemang som stödjer att deltagande makt har skett i samband med projektet Västlänken från de intervjuer som genomförts. Däremot kan man tyda på resonemang från Löfgren som talar ofördelaktigt gällande deltagande makt i samband med projektet. Löfgren uttrycker sin skepticism till ett alltför brett medborgerligt deltagande i planeringsprocesser;

> *Vi kan inte ha ett gäng hemmasnickare som det här Gårda gänget som gjorde en egen tågstation och så ska alla liksom vara med och bestämma. På det spåret har vi faktiskt en myndighet som, som vars skyldighet är att bygga den här, dem grejerna (Löfgren april 2021).*

6.2.5 Medborgarkontroll

Som det har förklarats i avsnittet tidigare har arbetet utgått från en deduktiv ansats där man använder sig av Arnsteins deltagandestege som analytiskt ramverk. Därav kan man endast i efterhand tyda att det ej finns applicerbara resonemang som talar om medborgarkontroll i samband med projektet Västlänken från de intervjuer som genomförts. I intervjuerna finner vi inga argument som är applicerbara till medborgarkontroll som diskuterar att medborgarna i denna stund ska hantera hela planeringsprocessen samt beslutsfattandet.

7. Avslutande kapitel

I detta kapitel kommer arbetets resultat att presenteras samt diskuteras utifrån teorier och tidigare forskning. Vidare kommer kapitlet besvara studiens frågeställningar samt syfte och avsluta med relevant vidare forskning inom forskningsfältet.

7.1 Slutdiskussion

Arbetets syfte var att addera kunskap i avseende till medborgardialogen i samband med projektet Västlänken. Som det tidigare har redogjorts för i studien har Ekbergs kandidatuppsats gällande medborgardialogen i Västlänken använts som en inspirationskälla, för att komplettera arbetet utgick vår studie från annat empiriskt material samt analytiskt ramverk. Med hjälp av vårt analytiska ramverk ska vi i detta kapitel dra slutsatser baserat på de intervjuer vi genomfört och redovisat samt analyserat inom föregående kapitel utifrån arbetets problemformulering och syfte. Resultatet ska även sättas i ett större sammanhang med hjälp av diskussion utifrån tidigare forskning.

Våra frågeställningar:

- Vilka demokratiska värden kan man tyda i samband med projektet Västlänken?

- Vilken grad av medborgardialog är mest framträdande utifrån Arnsteins deltagandestege i samband med projektet Västlänken?

Det demokratiska värdet som man kan argumentera för genomsyrar medborgardialogen utifrån vår analys är den representativa demokratin. Analysen påvisar att de flesta respondenter resonerar kring kommunikationen ur ett förhållandevis liknande perspektiv. Man anser att medborgardialogen har inneburit till stora delar en kommunikationsprocess där medborgare ej kunde genomföra några förändringar i slutändan. Man tillät invånarna att uttrycka sina åsikter om till exempel Järnvägsutredningen 2006 eller Trängselskatten 2014, men i slutändan visade det sig att besluten redan hade varit tagna. Dessa resonemang kan tydas utifrån den instrumentella rationaliteten som den rationella planeringsteorin talar om. Experterna, i detta fall politikerna framställer målen som tjänstemän och planerare får utföra. Den generella oförmågan att förändra tagna beslut har i sin tur medfört frustration från flertalet respondenter som även Ekberg presenterar i sin studie (2018).

Bristerna inom kommunikationsprocessen gällande involvering av medborgare samt informering av beslut och vad de innebär har även noterats utifrån intervjuerna med exempelvis Theling, vilket också Åhlström presenterar i sin studie. Den bristande kommunikationen mellan medborgare och beslutsfattare inom Lerums kommun gällande projektet Pilot Gråbo grundades i att medborgarna inte var intresserade då det inte berörde invånarna på ett personligt plan (Åhlström, 2012:28).

Den rationella planeringsteorin menar på att det mest fördelaktiga alternativet politikerna har kommit fram till ska genomföras oavsett hur exempelvis medborgare anser om ämnet. Emellertid är det viktigt att påpeka att fastän den rationella planeringsteorin arbetar inom ramarna av den representativa demokratin argumenterar den för att en dialog med medborgare är betydelselös, vilket inte kan tydas utifrån studiens analys av det empiriska materialet. Oaktat att man utifrån Arnsteins deltagandetrappa inte involverar medborgarna lika mycket inom den representativa demokratin som i den deliberativa demokratin, kan man tyda på att det har genomförts tydliga dialogprocesser inom den representativa demokratin utifrån respondenternas svar. Möjligheten för medborgare att uttrycka sin åsikt och veta att den blev hörd av politiker har skett i samband med till exempel samråd.

Vidare är det av intresse att jämföra respondenternas skiljaktigheter gällande resonemang som behandlar samma företeelse i samband med den representativa demokratin. Exempelvis Rondesvtedt de Verdier representant för VGR och Löfgren grundaren för Stoppa Västlänken Nu, talar om de utställningar som skett i Nordstan för att ge medborgarna chansen att höras i frågan gällande Västlänken. De Verdier menar på att graden av medborgardialog har varit hög i samband med dessa utställningar där man tillät medborgaren att diskutera kring vad för satsningar man ville ha och hur myndigheter i sin tur skulle implementera dessa. Löfgren talar istället för att dessa utställningar och dialogprocesser med medborgare endast var symboliska. Beslutet hade redan tagits och medborgarnas åsikter hade aldrig chansen att förändra något. Meningsskiljaktigheterna mellan representanterna som har intervjuats i studien kan ses isamband med Colemans resonemang kring representativ demokrati. Coleman menar att när det finns tydliga oenigheter mellan medborgare och politiker samt tjänstemän bör det ringa en varningsklocka, då målet med en representativ demokrati är att makthavarna ska företräda medborgarnas åsikter (Coleman, 2004).

Att den representativa demokratin hotas av meningsskiljaktigheter om medborgardialogen i samband med projektet ställer vi oss dock frågande till. Fastän att det är representativa demokrativärden som har setts genomsyra medborgardialogen kan man tyda på att det har funnits deliberativa inslag i projektet. Det vill säga att medborgarna har haft chansen till att uttrycka sina åsikter men också att dessa åsikter har förändrat utfallet av vissa beslut. Angberg och Pleijel menar att fastän beslutsfattare ej har tagit tillvara på medborgarnas åsikter om projektet Västlänken ska fortskrida eller inte har man tagit till vara på medborgarnas åsikter runt om kring projektet. Exempelvis har man på medborgarnas begäran flyttat en hel servicetunnel till en annan plats förklarar Angberg. Intressant att påpeka är Angbergs framhävning av det faktum att medborgaren måste själv vilja bli involverad tidigt för att det ska ha chans att påverka besluten. Angberg beskriver att det endast i de tidiga skeden av stora infrastrukturprojekt likt Västlänken som medborgaren har chansen att påverka besluten.

Det är därför intressant att föra en diskussion kring Angbergs angreppssätt gällande medborgardelaktigheten i samband med Västlänken. Under intervjun påpekar respondenten medborgarens roll i att involvera sig, att individen bör försöka träda in i planeringsprocessen i tid. Istället för att fastställa ansvaret till beslutsfattarna likt andra respondenter i studien. Exempelvis Theling som talar om att politiker bör vilja förankra sina beslut i medborgarnas åsikter då det skulle öka graden av demokrati i samhället genom att involvera dem i planering- samt beslutsprocessen. Man kan tyda på att respondenten påpekar beslutfattarnas roll i att involvera medborgarna i jämförelse med Angberg.

Vidare är det av intresse att påpeka vilka respondenter som ansåg att infrastrukturprojektets kommunikationsprocess hade utgått från en *manipulativ/terapeutisk* kategori inom den representativa respektive deliberativa demokratin. Respondenterna som resonera på detta vis utifrån vårt analysverktyg var exklusivt Löfgren, Bulic samt Theling. Representanter för Stoppa Västlänken Nu, Demokraterna och Västsvenska folkinitiativet, organisationer som har uppkommit i samband med att protester kring Västlänken utvecklades. Organisationerna har ställt sig kritiskt från början till projektet och har enligt egna utsagor i intervjuerna försökt nedmontera förslaget.

Som vi tidigare har beskrivit under avsnittet *5.3 Mätinstrument för medborgardialog* kan den modifierade SKR deltagandetrappan appliceras på det empiriska materialet som studien använt sig av men gjordes inte det då den modifierade versionen inte är vetenskaplig. Resultatet hade

i sin tur blivit annorlunda av flera anledningar. Deltagandetrappan anser exempelvis inte att *manipulation* och *terapi* är något som ska eftersträvas inom kommuner och regioner gällande medborgardialogen och därav ingår inte dessa steg i den modifierade trappan. Då studien har kommit fram till att respondenternas resonemang kan tydas utifrån både *manipulation* och *terapi* hade detta förändrat vår analys samt resultat avsevärt. Det resterande fem stegen som kommuner och regioner bör utgå ifrån för att öka graden av medborgardialog är annorlunda från resterande steg Arnsteins deltagandestege använder sig av. Vi menar på att en analys som baseras på SKR:s deltagandetrappa hade gett ett mer fördelaktigt resultat gentemot beslutsfattarnas kommunikationsprocess med medborgarna i jämförelse med det analytiska verktyg som studien använde sig av.

7.2 Slutsats

Som svar på studiens första frågeställning kan man fastslå att det demokratiska värdet som genomsyrar medborgardialogen är representativ demokrati. Det har förekommit tillfällen där medborgarna har haft möjlighet att framföra sina åsikter, men i slutändan är det makthavarna som bestämmer, vilket tyder på en elitistisk planering utifrån Arnsteins deltagandetrappa. Emellertid har man kunnat interpretera vissa deliberativa inslag i samband med medborgardialogen där invånarna har haft chansen att påverka beslut.

Arbetets andra frågeställning tyder på att begreppet *konsultation* på Arnsteins deltagandestege är mest framträdande under intervjuundersökningarna. Det är också det resonemang som flest respondenter resonerar kring. Dessa är; Demokraterna, Miljöpartiet, Stoppa Västlänken Nu samt Västsvenska folkinitiativet. Resonemangen som kan tydas i kategorin talar om att medborgarna hade möjligheten att uttala sig om Västlänken, exempelvis delfinansieringen av projektet med hjälp av trängselskatten men att det i slutändan visade det sig att det endast var en symbolisk gest. Beslutet var redan taget.

7.3 Vidare forskning

Studien har gett oss som författar arbetet insikt i hur dialogen har sett ut mellan medborgare och beslutsfattare. En förståelse varför flera tusen människor har demonstrerat i ren protest gentemot Västlänken. Arbetet har även tydliggjort vilken planeringsmodell samt vilket demokratiskt värde som har varit mest framträdande i projektet vilket vi inte hade kunskap om tidigare.

Framtida forskning om projektet Västlänken kan undersöka ifall information om samråd når ut till alla inblandade och intresserade både tidigt i en planeringsprocess eller under byggets gång. Detta eftersom frustration och missnöje har påvisats inom intervjuerna där människor anser sig vara exkluderade i projekt som kommer att påverka de själva, dessutom under väldigt långa tidsperioder. Vad som även kan vara av intresse att forska vidare på är att göra en mer komplett studie, en studie som representerar en större grupp människor. Såsom fler partier likt Socialdemokraterna men även andra folkrörelser och myndigheter som har varit delaktiga i projektet. Vår studie är fulltaligt representabel för arbetets representanters åsikter. Studien kan inte tala för en bredare grupp utöver våra representanter gällande projektet Västlänken, med tanke på tids- och resursbristen.

8. Käll- och litteraturförteckning

8.1 Tryckta källor

Boolsen, Merete (2007). *Kvalitativa analyser: [forskningsprocessen, människa, samhälle]*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Chambers, Samuel (2003). Deliberative democratic theory. *Annual Review of Political Science, 6*, 307–326.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer

Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (2003). ”Demokratins ideal möter verkligheten”. Demokratins mekanismer. Red. Mikael Gilljam & Jörgen Hermansson. Malmö: Liber.

Held, David (2006). *Models of democracy*. 3. ed. Stanford, Calif.: Stanford University Press

Khakee, Abdul (2000). *Samhällsplanering: nya mål, perspektiv och förutsättningar*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Reidar (2014). *Politiska ideologier i vår tid*. 8., [utök. och rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Mouffe, Chantal (2009). Om det politiska. Enskede: TPB

Nyström, Jan (2003). *Planeringens grunder: en översikt*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Skärvad, Per-Hugo & Lundahl, Ulf (2016). *Utredningsmetodik*. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur

Thurén, Torsten (2019). Sant eller falskt? metoder i källkritik. Johanneshov: MTM

8.2 Elektroniska källor

Arnstein, Sherry R. (1969) A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute Of Planners.* (35) 216-224. Doi: 10.1080/01944366908977225

Coleman. Stephen (2004). Connecting parliament to the public via the internet: Two case studies of online consultations. Oxford University. *Information Communication and Society*. 7(1) 1-16 Doi: 10.1080/1369118042000208870

Danielsson, Gustafsson och Hertting. 2016. *Vem vinner på medborgardialog? Deltagande och politisk integration i den segregerade staden i Mångfaldens dilemman- Medborgarskap och Integrationspolitik.* Malmö: Gleerups Utbildning AB, 143-165

Demokraterna. *Vår politik.* https://demokraterna.se/var-politik/ (Hämtad 15/4-2021).

Demokratpodden (2019) *Demokraterna om Västlänken [Podcast]*. https://demokraterna.se/demokratpodden/ (Hämtad 11/12-2020).

Ekberg, Lisa (2018). *Västlänken- infrastruktursatsning i envägskommunikation eller dialog?* https://studentportal.gu.se/digitalAssets/1703/1703978_b1028.pdf

Göteborgs stad (2021) *Folkomröstning trängselskatt fastställt resultat* https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/val-och-folkomrostningar-i-goteborg/faststallt-valresultat?uri=gbglnk%3A2014-08-19-154951(Hämtad 24/5-2021).

Göteborgs stad. (2021). *Folkomröstning om trängselskatt.* https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/val-och-folkomrostningar-i-goteborg/folkomrostning-om-trangselskatt?uri=gbglnk%3A20140623-125826 (Hämtad 24/5-2021).

Göteborg Stad (2021) *Om kommunfullmäktige.* https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunens-organisation/kommunfullmaktige/om-

kommunfullmaktige?uri=gbglnk%3Agbg.page.e93ce75d-fbca-4998-bc87-ad5599c8d6c8 (Hämtad 13/4-2020).

Göteborg Stad (2021). *Valresultat, Mandatfördelning*. https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunfakta/valresultat-mandatfordelning?uri=gbglnk%3Agbg.page.8581fc5b-2921-409c-8e61-d1a792a8e21d (Hämtad: 26/3-2020)

Göteborgs stad. (2021). *Västlänken* https://stadsutveckling.goteborg.se/projekt/vastlanken/ (Hämtad 26/5-2021).

Hellberg, Ann-Sofie, Karlsson, Martin, Larsson, Hannu, Lundberg, Erik & Persson, Monika (red.) (2011). *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling: tolv kapitel om demokrati, styrning och effektivitet*. Örebro: Örebro universitet

Larsson, Arne. (2021). Flera partier kräver insyn i Västlänksbygget. *Göteborgs Posten*. https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/flera-partier-kr%C3%A4ver-b%C3%A4ttre-insyn-i-v%C3%A4stl%C3%A4nksbygget-1.45360845 (Hämtad 20/5-2021).

Larsson, Ylva. (2014). GT:s Frida Boisen om folkomröstningen om trängselskatten: "Jag är stolt". *Dagens Media.* 15/9-2014. https://www.dagensmedia.se/medier/dagspress/gt-s-frida-boisen-om-folkomrostningen-om-trangselskatt-jag-ar-stolt-6098113 (Hämtad 23/5-2021).

Miljöpartiet de gröna. *Göteborg* https://www.mp.se/goteborg (Hämtad 15/4-2021).

SOU 2001:48. Att vara med på riktigt- demokratiutveckling i kommuner och landsting i: SOU 2000:1. En uthållig demokrati!- Politik för folkstyrelse på 2000-talet. *Demokratiutredningens betänkande.*

SOU 2000:1. En uthållig demokrati!- Politik för folkstyrelse på 2000-talet. *Demokratiutredningens betänkande.*

SOU 2016:5. Låt fler forma framtiden. *Betänkande av 2014 års demokratiutredning- Delaktighet och jämlikt inflytande*

Stoppa Västlänken Nu. *Om Stoppa Västlänken nu* https://stoppavastlanken.nu/om-stoppa-vastlanken-nu/ (Hämtad15/4-2021)

Sveriges kommuner och Regioner (2019). *Medborgardialog i styrning*. Stockholm: Sveriges kommuner och Landsting https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-780-0.pdf (Hämtad 23/5-2021).

Sveriges Kommuner och Regioner. (2021). *Medborgardialog och delaktighet*. ttps://skr.se/demokratiledningstyrning/medborgardialogdelaktighet.371.html (Hämtad 2021-03-18)

Sveriges Riksdag (2021). *Demokrati* https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/ (Hämtad 23/5-2021).

Tahvilzadeh, Nazem (2015). *Socialt hållbar stadsutveckling? Stadsdelsnämnderna, stads utvecklarrollen och sociala konsekvensanalyser i planeringen av Göteborgs stad.* Göteborg: Förvaltningshögskolan. http://hdl.handle.net/2077/41115 (Hämtad 23/5-2021)

Trafikverket (2020). *Trafikverkets uppdrag* https://www.trafikverket.se/om-oss/var-verksamhet/trafikverkets-uppdrag/ (Hämtad 23/5-2021)

Västsvenska folkinitiativet. *Det här är Västsvenska Folkinitiativet* https://folkinitiativet.se/om-oss/ (Hämtad 15/4-2021).

Västra Götalandsregionen. (2013). *Målbild tåg 2035- En utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland.* https://alfresco-offentlig.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/28379/M%c3%a5lbild%20T%c3%a5g%202035.pdf?a=false&guest=true (Hämtad 26/5-2021).

Västra Götalandsregionen. (2016). *Organisation och verksamhet.* *https://www.vgregion.se/om-vgr/organisation-och-verksamhet/* (Hämtad 24/5-2021).

Västtrafik. (2020). *Västtrafik och Västlänken.* https://www.vasttrafik.se/info/vastlanken/

Åhlström, Lisa. (2012). *En förstudie kring medborgardialog.* https://www.mistraurbanfutures.org/sites/mistraurbanfutures.org/files/grabo_projektrapport_forstudie.pdf (24/5-2021).

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Intervjuguide för semistrukturerade intervjuer

Vi hälsade respondenterna hjärtligt välkomna, därefter redogjorde vi för allmän information till deltagarna:

- Förklaring av studiens syfte
- Förfrågan om respondenten vill vara anonym
- Förfrågan ifall vi får spela in intervjun

Vi utgick från de sju nedanstående frågorna. Men I och med att vi genomförde semistrukturerade intervjuer kunde även tilläggsfrågor att tillkomma utifrån respondentens svar.

Frågorna:

1. Vad har (organisationen/partiet) för roll ansvar gällande projekt Västlänken?
2. Vad ser du att det finns för värden gällande att föra en dialog mellan medborgare och beslutsfattare?
3. Arbetar ni utifrån någon mall eller riktlinjer gällande medborgardialog?
4. Anser du att medborgardeltagandet/inflytandet har varit aktuellt/närvarande från start?
5. Anser du att medborgardialogen har skett i den grad den borde?
6. Hur ser du på de demonstrationer som har ägt rum?
7. Har någon ändring skett i samband med protesterna?

Lisa Jansson

Filip Kasperski

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se